

ARNHEMS COALITIE- AKKOORD 2026-2030



Visie

Arnhem, de mooiste stad van Nederland, groeit hard en barst van de energie en creativiteit. Met ons rijke aanbod aan cultuur en sport, ons waardevolle erfgoed en onze levendige parken en bossen, is Arnhem een stad als geen ander. Het verenigingsleven en het maatschappelijk middenveld spelen hierin een onmisbare rol. Sportclubs, buurtinitiatieven en vrijwilligers brengen mensen samen, zorgen voor verbinding en stimuleren dat we naar elkaar omzien. Zo dragen zij bij aan een sterke en betrokken samenleving. Ook onze ondernemers zorgen ervoor dat de stad bruist, dat onze inwoners werk hebben en dat onze economie verduurzaamt. Mede dankzij hun inzet is Arnhem dé energiestad van het land.

Bovenal maken Arnhemmers de stad tot wat zij is: betrokken, divers en veerkrachtig. We hebben een stad om trots op te zijn. En dat koesteren we: we steken onze nek uit om het goede te behouden en gaan met veel energie aan de slag met het Arnhem van morgen.

Daarmee zijn we al een heel eind op streek. Diverse plannen zijn inmiddels vastgesteld om Arnhem verder toekomstbestendig te maken. We zijn voorloper binnen de energietransitie. Ook werken we volop aan een groene, gezonde en bereikbare stad met leef- en woonruimte voor iedereen. Een stad waarin mens en dier goed samenleven, met respect voor elkaar en oog voor ieders intrinsieke waarde.

Toch zijn we er nog niet. We zien Arnhemmers met geldzorgen, inwoners die kampen met een slechte gezondheid en kinderen die in armoede opgroeien. We hebben te maken met criminaliteit en overlast in onze wijken, wat het gevoel van veiligheid van onze inwoners onder druk zet. Ook de gevolgen van klimaatverandering en de biodiversiteitscrisis worden steeds merkbaarder. We zijn de eersten die de gevolgen van klimaatverandering ervaren, en de laatsten die deze nog

kunnen beperken. In een tijd waarin de wereld om ons heen onzeker is, willen we minder afhankelijk zijn van de gevolgen van een steeds roeriger geopolitiek speelveld.

We zijn een stad die groeit en dat brengt kansen en uitdagingen met zich mee. We werken verder aan een stad in balans, met ruimte voor wonen, werken, leren, recreëren en met ruimte voor de natuur. Er moeten meer betaalbare woningen bijkomen, in aantrekkelijke en groene wijken. Daarnaast vraagt een groeiende stad aandacht voor een gezonde leefomgeving en voor schone, slimme en toegankelijke mobiliteit, zodat iedereen zich veilig en efficiënt kan verplaatsen.

Het zijn complexe vraagstukken waarin we als gemeente een belangrijke rol spelen. We maken duidelijke keuzes, houden koers en tonen lef en ambitie. Daarbij zijn we realistisch; we maken minder nieuwe plannen en we focussen ons op resultaat en de uitvoering.

AANPAKKEN EN VOORUITZIEN

Wij geloven in een gemeente die ruimte biedt waar het kan en regie neemt waar nodig. Waarin we ongelijk investeren voor gelijke kansen. We zorgen dat mensen veilig zijn, zich veilig voelen en dat onze inwoners, de natuur en de dieren beschermd zijn. Arnhem is een stad waarin mensen naar elkaar omkijken en voor elkaar zorgen. We benutten de kracht van de stad en haar inwoners.

De basis moet stevig zijn: schone, groene, zorgzame en veilige buurten, betrokken gemeenschappen en een duurzame economie. We maken inwoners weerbaar en stellen ze in staat zelf oplossingen te vinden. We bieden ruimte aan duurzaam ondernemen en (maatschappelijke) initiatieven vanuit de stad. We nemen niet alle zorgen over, maar we doen het samen. Tegelijk blijft de gemeente klaarstaan voor wie het even allemaal niet meer overziet of de kracht mist om een sterk netwerk op te bouwen.

We gaan aan de slag met de grote opgaven waar we als gemeente voor staan om Arnhem verder toekomstbestendig te maken. Daar nemen we verantwoordelijkheid voor. Hoe we vandaag handelen, bepaalt de leefbaarheid van Arnhem morgen. De klimaatcrisis is urgent: elke keuze die we maken, heeft invloed op de toekomst van onze stad. Daarom zetten we stevig in op de overgang naar schone energie, goed functionerende energienetten en het verder vergroenen van de stad. We investeren in gezondheid en een gezonde leefomgeving, beschermen natuur, water, lucht en bodem, en werken aan een weerbare, biodiverse stad die klaar is voor toekomstige opgaven. Zo werken we toe naar een schone en gezonde leefomgeving voor mens en dier.

De komende jaren richten we ons op actie, resultaat en de uitvoering van bestaande plannen. De focus ligt op de ontwikkeling van de Spoorzone Arnhem-Oost (waaronder Rijnpark), de energietransitie, de transformatie van het sociaal domein en het Nationaal Programma Arnhem-Oost, uiteraard met oog voor de overige wijken.

MANIER VAN WERKEN

Onze manier van werken is gebaseerd op respect, samenwerking en betrouwbaarheid. We hebben oog én oor voor elkaar en nemen elkaars zorgen, wensen en signalen serieus. In de raad en in de stad slaan we bruggen. Dat laten we zien; zowel binnen als buiten het stadhuis. Arnhem is een plek waar iedereen zichzelf kan zijn; discriminatie en racisme hebben hier geen plaats. We zijn er voor iedereen en bouwen verder aan een gastvrije, inclusieve stad.

Soms is het nodig om als overheid een grote rol te pakken. We doen het altijd samen met de stad. We stimuleren een cultuur van betrokkenheid, fatsoen en verantwoordelijkheid. Waarin inwoners hun rechten benutten en actief kunnen bijdragen aan het samen vormgeven van Arnhem.

Inhoud

Visie	2
1. Toekomstbestendig wonen en ondernemen	6
1.1 Bouwen aan veerkrachtige wijken, waarin iedereen goed kan wonen	6
1.2 Veerkrachtige en diverse wijken	11
1.3 Duurzame mobiliteit in een bereikbare en leefbare stad	12
1.4 Een toekomstgerichte economie	14
2. Groen, klimaat en gezonde leefomgeving	17
2.1 Energietransitie en energiezekerheid in een duurzaam Arnhem	17
2.2 Een gezonde stad	18
2.3 Circulaire stad	21
2.4 Een groen en diervriendelijk Arnhem	22
3. Kansrijk, ongedeeld en zorgzaam	25
3.1 Een sterke sociale basis en passende ondersteuning	27
3.2 Kansrijk opgroeien	30
3.3 Werk en inkomen	32
3.4 Nationaal Programma Arnhem-Oost	33
4. Veilig, leefbaar en verbonden	35
4.1 Een stad waarin we veilig zijn	35
4.2 Samenleven en meedoen in een inclusieve en diverse stad	37
4.3 Sportstad in het groen	39
4.4 Cultuur voor iedereen	40
4.5 Beleefbaar Erfgoed	41
4.6 Evenementen	41
4.7 Een betrouwbare en toegankelijke gemeente	42
4.8 Politiek, bestuur en participatie	43
Tot slot	44
Financiën	45



1. Toekomstbestendig wonen en ondernemen

1.1 Bouwen aan veerkrachtige wijken, waarin iedereen goed kan wonen

De komende jaren bouwen we duizenden woningen bij en laten we de stad zorgvuldig groeien, met voldoende voorzieningen, veel groen en goede bereikbaarheid.

Iedereen merkt de woningnood. Daarom kijken we verder dan alleen nieuwbouw en benutten we bestaande woon- en bedrijfsruimte beter, bijvoorbeeld via splitsen, optoppen, woningdelen en collectief wonen. Wonen is een grondrecht; daarom zetten we stevig in op sociale en

betaalbare woningen. Tegelijk blijven bij de groei van Arnhem zowel de kracht van wijken als zorgvuldige ruimtelijke keuzes centraal staan. We bouwen aan sterke en toekomstbestendige buurten, met ruimte voor ontmoeting, groen en een prettige leefomgeving.

De ambities waarmaken

We voeren de in 2024 vastgestelde Woonvisie onverkort uit en hebben de ambitie om jaarlijks 800 tot 1.000 woningen te bouwen. We houden regie op woningbouw en werken nauw samen met corporaties, bouwers en ontwikkelaars. De komende jaren richten we ons

op het concreet maken van plannen in beginfasen en het tot bouw brengen van al concretere plannen. We zorgen er nu en met het oog op de toekomst voor dat de woonbehoefte en de planvoorraad in balans blijven. Als uit onderzoeken een hogere behoefte blijkt, stellen we het aantal plannen bij.

De vraag naar sociale huur en betaalbare koop blijft groot. Bij nieuwe projecten geldt dat 70% van de woningen betaalbaar moet zijn (sociale huur, middenhuur of betaalbare koop). Afspraken met ontwikkelaars over bestaande projecten blijven in stand. Het aandeel sociale corporatiehuur (van alle woningen in de stad) groeit weer naar minimaal 35% en blijft op dat niveau.

Omdat de (goedkoopste) sociale huurwoningen niet vanzelf door de markt worden gerealiseerd, vragen deze extra aandacht. Tegelijk zetten we in op woningzoekenden die (betaalbare) koopwoningen zoeken. Over projecten heen realiseren we minimaal 20% betaalbare koop. We sturen op een evenwichtige woningvoorraad met wijkgerichte eisen: in achttien wijken is bij nieuwbouw minimaal 50% koop; in zes wijken met weinig sociale huur (Schaarsbergen, Burgemeesterwijk/Hoogkamp, Alteveer/Cranevelt, Velperweg e.o., Klingelbeek e.o. en Heijenoord/Lombok) minimaal 60% sociale huur.

De studentenhuysvesting in Arnhem is kwetsbaar. We willen het marktaandeel

van de Stichting Studentenuysvesting SSH& vergroten en maken afspraken over de realisatie van 200 extra studentenwoningen.

Actieve regie op wonen en verstedelijking

De verstedelijkingsopgave en woningnood vragen om scherpe keuzes en actieve regie van de gemeente. We zetten in op echte volkshuysvesting en blijven actief grondbeleid voeren, zodat we grip houden op waar, wanneer en hoe er wordt gebouwd.

We zetten het stadsontwikkelingsfonds en ons grondinstrumentarium in om woningbouw mogelijk te maken en te versnellen. We vinden het betrouwbaar om ook zelf (financieel) bij te dragen aan onze ambities en zelf risico's te nemen. Daarom blijven we het stadsontwikkelingsfonds voeden volgens eerdere raadsbesluiten.

Door veranderde wetgeving zijn de mogelijkheden vergroot om de kosten die de gemeente maakt bij gebiedsontwikkelingen, zoals voor infrastructuur, groen en voorzieningen, eerlijker te verdelen met de initiatiefnemers van bouwprojecten. Gemeenten zijn verplicht deze kosten deels op initiatiefnemers te verhalen. Zowel initiatiefnemers als de gemeente hebben baat bij projecten waar ook de rest van de randvoorwaarden goed zijn geborgd. Van deze bredere mogelijkheden zullen we gebruikmaken, door regels voor kostenverhaal uit te breiden.

In de nota grondprijzen zijn vaste grondprijzen opgenomen voor sociale huur en maatschappelijke functies. Deze zijn de afgelopen jaren niet geïndexeerd; dat gaan we nu wel doen. Daarnaast vergroten we onze slagkracht om actief grondbeleid te voeren. De maximale omvang van strategisch bezit in portefeuille wordt verhoogd van 100 miljoen naar 150 miljoen euro en de te activeren plankosten stijgen van 2 miljoen naar 5 miljoen euro. Zo creëren we meer ruimte om woningbouwprojecten mogelijk te maken en de bouw van woningen te versnellen.

De projecten binnen de Spoorzone Arnhem-Oost, met Rijnpark als grootste project, hebben onze bijzondere aandacht. We begroten 1 miljoen kapitaallasten om fase 2 te realiseren en spelen daarmee tientallen miljoenen vrij. In dit gebied zullen de meeste huizen worden gebouwd om een antwoord te bieden op de grote woonvraag. We bouwen hier aan gemengde en groene stadswijken, met ruimte voor woningen, werkplekken, een park en de benodigde voorzieningen om daar fijn te kunnen leven. We vinden het bij project Schaapsdrieff belangrijk om zo snel mogelijk duidelijkheid te bieden aan inwoners en bedrijven en over te gaan tot uitvoering.

Bij de Drieslag en Presikhaaf liggen kansen om een impuls te geven aan de wijken en tegelijk op korte termijn veel woningen toe te voegen. We halen de planvorming naar voren en versnellen zo de woningbouw waar dat kan. De

Drieslag willen we transformeren tot het hart van de wijk met ruimte voor wonen, werken en ontmoeten. We zetten alle benodigde instrumenten in om dit te realiseren.

Het burgerinitiatief Geitenkamp, inclusief de aangenomen amendementen en moties, voeren we doortastend uit. We verbeteren in deze wijk de leefbaarheid, veiligheid en sociale samenhang. Dit doen we via een actiegericht wijkplan, door de verkoop van sociale huurwoningen en later (ook) door het toevoegen van middenhuur met een evaluatieperiode en inachtneming van de rechten van zittende huurders. De woningen die op de Geitenkamp worden verkocht, compenseren we in andere woningbouwplannen. Door het unieke karakter van deze wijk, geldt uitsluitend voor de Geitenkamp dat speciale afspraken kunnen worden gemaakt over wijkgerichte verkoop van sociale huur. In andere wijken worden, bovenop de al gemaakte prestatieafspraken, geen sociale huurwoningen van woningcorporaties verkocht.

Extra regie en aandacht is in het bijzonder nodig voor de voorgenomen uitbreiding van woonwagendplaatsen. We blijven ons inzetten om de locaties die we hebben beloofd te realiseren.

Arbeidsmigranten zijn belangrijk voor stad en regio. Een deel van hen bevindt zich in een kwetsbare positie. Er is beperkt zicht op deze groep en er is risico op uitbuiting en overlast. We

verbeteren de registratie en het toezicht. Verhuurders van verblijfruimten gaan verblijfsbelasting betalen voor kortdurend verblijf van arbeidsmigranten die niet in de Basisregistratie Personen (BRP) zijn ingeschreven.

We zetten in op passende huisvesting voor ouderen, zodat zij zoveel mogelijk in hun eigen wijk en vertrouwde omgeving kunnen blijven wonen. Dit doen we met het toevoegen van (levensloop)geschikte woningen en het continueren van de verhuiscoach, die helpt bij het weg nemen van drempels en zo doorstroming op gang brengt.

Mantelzorgwoningen kunnen een waardevolle toevoeging in de stad zijn, omdat ze het mogelijk maken om dichtbij elkaar te wonen en toch zelfstandig te blijven. We willen deze vorm van wonen stimuleren door mogelijkheden bekend te maken en door waar nodig en waar verantwoord regels weg te nemen

Bij huurwoningen pakken we misstanden aan, zoals te hoge huren en slecht onderhoud. We versterken de positie van huurders, zodat zij hun rechten beter kunnen benutten en laagdrempelig hulp krijgen. Huurders houden recht op kosteloos advies en juridische ondersteuning. Verhuurvergunningen gebruiken we om te kunnen handhaven en misstanden te voorkomen. We gaan door met campagnes om huurders te ondersteunen.

Onderzoek laat zien dat slachtoffers

van huiselijk geweld met kinderen vaak tussen wal en schip vallen, ook in Arnhem. We vinden dat zij prioriteit moeten krijgen. Daarom zetten we bij het maken van de nieuwe regionale huisvestingsverordening (2028) in op soepelere regels en begeleiden we (dreigend) dakloze ouders met kinderen naar veilige, passende huisvesting. In de tussentijd voorkomen we schrijnende situaties door casussen, in samenspraak met de urgentiecommissie, milder te toetsen.

Groei en kansen in balans

We gaan alle mogelijkheden inzetten om op slimme manieren woonruimten toe te voegen. We willen daarvoor meer dan nu inzetten op kansen voor verdichting en door ruimte te maken voor hoogbouw. Deze ambitie verankeren en werken we uit in een concrete visie.

In de bestaande woningvoorraad liggen kansen om het aantal woningen te vergroten via splitsen, optoppen en woningdelen. Regels beschermen nu vooral de leefbaarheid en woonkwaliteit, maar belemmeren soms goede initiatieven. Daarom passen we de splitsingsregels aan: de eis voor een buitenruimte en parkeereisen vervallen. Wel geldt als voorwaarde dat binnen 300 meter een park of stuk groen om te recreëren aanwezig moet zijn; dit is in het overgrote deel van de stad al zo. Bij splitsingen worden de geluidsnormen van nieuwbouw toegepast. Ook blijft de leefbaarheid geborgd via een nieuwe leefbaarheidstoets. In deze toets wordt op basis van beschik-

bare gemeentelijke data gekeken naar relevante factoren, zoals meldingen van overlast in de wijk en de concentratie van splitsingen. Voor woningcorporaties (inclusief de SSH&) vervallen alle regels voor woningsplitsing en verkamering. In de prestatieafspraken leggen we vast onder welke voorwaarden dit gebeurt. Om splitsingen te stimuleren starten we een proef met een splitsingscoach. Na drie jaar evalueren we het beleid.

Wij scherpen de planologische definitie van 'wonen' in het omgevingsplan aan. Hiermee voorkomen we dat zorgaanbieders zich zonder enige toetsing in reguliere woonhuizen vestigen.

Zorgwoningen worden alleen onder voorwaarden toegestaan, zodat de gemeente kan sturen op locatie, spreiding en leefbaarheid. Zo voorkomen we overlast.

Vanwege het succes van flexwoonproject Merwijde, maar ook door de snelle realisatie van opvanglocaties voor vluchtelingen, willen we vaker hoogkwalitatieve flexwoningen plaatsen op (onbenutte) plekken die zich hier goed voor lenen. Deze locaties brengen we in kaart.

Kansen om ruimtelijke procedures te versnellen willen we beter benutten. Op basis van de pilots parallel plannen, passen we deze werkwijze bij meer projecten toe. Als het gaat om circulair en biobased bouwen hebben we hoge ambities die we van belang vinden. Waar

deze te vertragend werken of projecten financieel onmogelijk maken, maken we gebruik van maatwerk. We stimuleren circulariteit verder volop, onder andere door te experimenteren met het verbouwen van duurzaam materiaal binnen de gemeente. We blijven werken met ons puntensysteem voor klimaatadaptief en natuurinclusief bouwen.

In een stad die snel groeit en met een grote woningnood, blijft het belangrijk om aandacht te hebben voor het voorzieningenniveau, de kwaliteit van leven en de kwaliteit van de leefomgeving. Kansen die er zijn om groen toe te voegen, benutten we. Bij extra versterking van de stad, komt ook extra groen. Woningen bouwen we via inbreiding en dus binnen de bestaande stad. De groene randen van de stad laten we ongeschonden. Bouwen in natuurgebieden, parken en ander bestemd groen is uitgesloten, tenzij er binnenstedelijk kansen zijn om de kwaliteit van groen en biodiversiteit te vergroten en woningen toe te voegen. We zien hiervoor bijvoorbeeld kansen bij de Mooieweg; waar woningbouw met stadslandbouw gecombineerd kan worden. De open en groene landschappen ten noorden van de Geitenkamp en in Rijkerswoerd-Zuid willen we versterken tot groene, beleefbare en biodiverse gebieden.

Op Arnhemse recreatieparken mag niet worden gewoond. Recreatiewoningen zijn immers niet geschikt om te wonen; zo zijn ze slecht geïsoleerd en zijn er

geen voorzieningen in de buurt. We gaan in gesprek met de verschillende eigenaren om af te spreken dat permanente bewoning uitgesloten is en om aan te kondigen dat we strenger gaan handhaven.

We begrijpen dat in de huidige tijd Defensie een belangrijke rol heeft en dat daar een nieuwe ruimtelijke vraag bij hoort. We vragen daarbij om aandacht voor de effecten voor natuur, mens en dier. Het is van belang dat de opgaven van Defensie in samenhang met andere urgente maatschappelijke opgaven worden beschouwd en afgestemd. We zullen de uitbreiding van de Oranjekazerne blijven faciliteren en de ontwikkelingen bij de dirtstrip bij Deelen kritisch bezien.

1.2 Veerkrachtige en diverse wijken

Arnhemmers zijn trots op de wijken waar ze wonen en de banden die ze met buurtgenoten hebben opgebouwd. Die identiteit is waardevol en geeft kleur aan de stad. Tegelijk mogen verschillen tussen wijken niet leiden tot achterstand of ongelijkheid in kansen en leefbaarheid. Via het Nationaal Programma Arnhem-Oost en gebiedsgerichte aanpakken zorgen we voor meer variatie in woningen, meer groen en verbetering van de leefbaarheid. Bij nieuwbouw passen we 'spiegelbeeldig' bouwen toe: in wijken met veel sociale huur bouwen we vooral koopwoningen, en andersom. Sterke wijken vormen de basis van een sterke stad. Daarom blijven we investe-

ren in wijkvoorzieningen, ontmoeting en professioneel welzijnswerk.

We onderzoeken de openstelling en het gebruik van multifunctionele centra (MFC's) in de wijken, waarbij we ook kijken naar de rol van vrijwilligers, sociale ondernemers en maatschappelijke organisaties. Om de multifunctionele centra op een efficiënte manier te beheren, gaan we de bemensing anders inrichten. Dit betekent dat het beheer overdag tot 15.30 uur wordt gedaan door eigen medewerkers. Waar nodig kan het beheer van de locaties tot 19 uur via inhuur worden geregeld. Bij Malburch en de Omnibus maken we gebruik van sociaal beheer door bijvoorbeeld sociaal ondernemers en maatschappelijke organisaties. De Salamander heeft na de verbouwing geen multifunctionele ruimtes meer en zal daarom waarschijnlijk worden ingezet als Integraal Kindcentrum (IKC). Voor de eerste twee jaar nemen we geld op om deze beweging in gang te zetten.

We gaan door met de regeling Burgerkracht, met een duidelijke focus op het ondersteunen van nieuwe initiatieven. Bewoners krijgen ruimte en ondersteuning om plannen en activiteiten voor hun buurt op te zetten en verder te ontwikkelen, zodat gemeenschapszin en zelforganisatie worden versterkt.

Ook intensiveren we de inzet op welzijnswerk, zodat bewoners beter worden ondersteund en met elkaar verbonden

in hun buurt. We hebben aandacht voor het belang van verenigingen en sociale ondernemers voor wijken. We willen hun kracht benutten en hen zo veel mogelijk ondersteunen. Zodat ze bijvoorbeeld de participatie van jonge en nieuwe Arnhemmers kunnen helpen verhogen, of gratis of betaalbare activiteiten kunnen organiseren voor kinderen van minima. Initiatieven vanuit verenigingen en sociale ondernemers die een brede sociale impact maken, krijgen onze steun.

1.3 Duurzame mobiliteit in een bereikbare en leefbare stad

Een groeiend Arnhem vraagt om slimme, gezonde en duurzame mobiliteit. Met het Duurzaam Mobiliteitsplan (DMP) en het parkeerbeleid ligt er een duidelijke koers. Hier houden we aan vast. Het komt nu aan op zorgvuldige uitvoering.

Een bewuste keuze over hoe we ons verplaatsen en hoe we de ruimte gebruiken staat centraal. Lopen, fietsen en openbaar vervoer krijgen prioriteit, zodat de stad veiliger, gezonder en beter bereikbaar wordt. De auto blijft belangrijk, maar in een meer ondersteunende rol: minder doorgaand verkeer in wijken en meer via de hoofdwegen. Tegelijkertijd moet er voor Arnhemmers die afhankelijk zijn van de auto, altijd de mogelijkheid blijven om met de auto naar de stad te komen. Ingrepen uit het DMP die als beperkend kunnen worden ervaren, gaan zoveel mogelijk hand in hand met het bieden van volwaardige alternatieven.

Bereikbaarheid

We gaan vol voor duurzame mobiliteit en houden zo de stad bereikbaar voor iedereen. We maken van Arnhem een echte fietsstad. We versterken het fietsnetwerk in de stad door het vergroten van het aantal fietsstraten en door te werken aan de realisatie van twee nieuwe fietsbruggen, zodat Noord en Zuid beter verbonden zijn.

Autoverkeer geven we goede parkeermogelijkheden aan de randen van de stad, onder meer met P+R-mogelijkheden. Verkeerstromen bundelen we in hubs. Zo houden we de stad leefbaar en bereikbaar. We zetten in op betere internationale treinverbindingen.

Evenementen moeten op zo'n manier bereikbaar zijn dat iedereen er kan komen en we overlast voorkomen. Dit kan bijvoorbeeld door de blijvende inzet van pendelbussen naar het Gelredome tijdens Vitesse-wedstrijden. Voor evenementen onderzoeken we het gebruik van P+R-locaties in de regio, onder andere vanuit Elst. We halen de gesprekken in de wijken rondom het Gelredome over regulering naar voren, zodat de wijk goed bereikbaar blijft voor degenen die er wonen.

Parkeren

We voeren gereguleerd parkeren in waar de parkeerdruk hoog is, volgens het stappenplan uit het parkeerbeleid. Op basis van metingen van de parkeerdruk hanteren we maatwerk en gaan we met

buurten in gesprek. Hierbij maken we afspraken over de nadere invulling van gereguleerd parkeren, zoals aantallen vergunningen, reguleringsperiode, de inrichting en de exacte gebiedsgrenzen. We kiezen ervoor om straatparkeren op zondagochtend gratis te houden, aangezien de parkeerdruk op dat tijdstip laag is.

In Alteveer/ Cranevelt ervaren bewoners parkeeroverlast. We gaan met hen en Rijnstate in gesprek over de vraag of regulering, nu of in de toekomst, of andere oplossingen nodig zijn. Voor dit gebied zijn de gesprekken leidend voor het vervolg.

Auto's worden steeds groter en nemen steeds meer plek in. Bij herinrichting van straten en wijken neemt het aantal parkeerplaatsen soms af, doordat nieuwe ruimere richtlijnen meer ruimte per plek vragen. We laten parkeerplaatsen niet in omvang groeien. In straten met een groot aandeel krappe parkeerplaatsen geven we lengte- en breedtebeperkingen mee bij parkeervergunningen. We hanteren hierbij een passende overgangstermijn die aansluit bij het parkeerbeleid. Zo behouden we een goede balans tussen de auto en de leefkwaliteit in de wijk.

Zoals eerder aangekondigd en besloten stopt de werkwijze waarbij het Spijkerkwartier eigen invulling kan geven aan de parkeeropbrengsten.

Verkeersveiligheid en leefbaarheid
We geven prioriteit aan de verkeersvei-

ligheid rond scholen, door schoolstraten autoluw te maken en de inrichting aan te passen. We zorgen voor veilige omgevingen waar kinderen zelfstandig en veilig kunnen lopen en fietsen. Hierbij is ook voor ouders en scholen een rol weggelegd.

Verder richten we ons op de tien meest onveilige verkeersplekken in de stad. We hebben daarbij in het bijzonder aandacht voor fietsers. We zetten hier gericht in op verbeteringen in inrichting, gedrag en handhaving, zodat we de risico's op ongevallen verkleinen. Waar het kan, versnellen we de invoering van 30 kilometer per uur als standaard voor de stad. Ook binnen de centrumring gaan we naar 30 kilometer per uur. Dit maakt straten veiliger en prettiger. We verkleinen daarmee de kans op ongevallen en letsel. Omdat (permanente) herinrichting met participatieprocessen en ingrepen – zoals wegversmallingen, klinkerbestrating en meer groen – veel tijd kosten, willen we met extra inzet sneller resultaten boeken. Bij de maatregelen zullen we de hulpdiensten tijdig betrekken.

Ook fietsgedrag draagt bij aan verkeersveiligheid. We willen het gebruik van fatbikes in de binnenstad en op drukke locaties verbieden of stevig beperken om deze gebieden (verkeers)veiliger en leefbaarder te maken.

Bestaande regels, zoals het fietsverbod in parken en beperkingen voor auto- en vrachtverkeer, inclusief bezorgbusjes, na

11.00 uur, worden nu onvoldoende nageleefd. We versterken de handhaving.

We onderzoeken hoe scanauto's breder kunnen worden ingezet dan enkel het toezicht op onbetaald parkeren, bijvoorbeeld tegen foutparkeren. Daarbij hantieren we duidelijke privacywaarborgen en zetten we in op lagere foutpercentages. Hierdoor spelen we bovendien handhavingscapaciteit vrij voor andere leefbaarheidsvraagstukken.

Toenemend zwaar goederenvervoer door Arnhem, inclusief vervoer van gevaarlijke stoffen, vinden we onwenselijk. We agenderen dit actief op regionaal, provinciaal en landelijk niveau. Datzelfde geldt voor de nadelige effecten van (nieuwe) vliegroutes boven de stad, die een schadelijke impact hebben op onze gezondheid, het milieu en onze woonkwaliteit.

1.4 Een toekomstgerichte economie

Arnhem is de stad waar energie en creativiteit elkaar ontmoeten. Door ontwerpers, kunstenaars en technici aan elkaar te verbinden ontstaan baanbrekende innovaties. Arnhemse bedrijven bieden werk aan onze inwoners en dragen actief bij aan de energietransitie en circulaire economie. Ze houden onze stad bruisend.

We werken verder aan onze positie als dé energiestad van het land. Samen met onze ondernemers, kennisinstellingen

en inwoners. We bieden ruimte voor innovatie, experiment en ontwerpend onderzoek. Daarbij verbinden we de creatieve sector steviger met de energiesector, waarbij ontwerpers en technici samen werken aan oplossingen voor de energietransitie. We maken van Arnhem een proeftuin voor innovatie, bijvoorbeeld via het Nationaal Kenniscentrum Netcongestie.

We ontwikkelen toekomstgerichte werklocaties en werken verder aan het Innovatief Maakdistrict Arnhem (IMA), waaronder Het Broek, de Nieuwe Haven en Cleantech Park Arnhem. Door de ontwikkeling van Rijnpark moeten andere bedrijventerreinen slimmer en intensiever worden gebruikt. Daarom gaan we zorgvuldig om met de beschikbare milieuruimte. In gebieden zoals de Nieuwe Haven beschermen we die ruimte en verplaatsen we waar nodig functies die ontwikkelingen belemmeren of tot onveilige situaties leiden. Met sportverenigingen in het gebied zoeken we naar volwaardige alternatieven.

We blijven ruimte bieden aan werk, industrie en creatief ondernemerschap in de stad. In het omgevingsplan houden we rekening met betaalbare werkruimte, broedplaatsen en het benutten van leegstaand vastgoed. Als ruimte vrijkomt aan de Oude Veerweg bestemmen we deze voor industrie. Bij de Koningspleij kiezen we voorlopig voor terughoudendheid en behouden we het groene en open karakter van het gebied.

We zetten de Green Deals op bedrijventerreinen voort en investeren ook daar in vergroening. Ondernemers werken steeds vaker samen om hun terrein aantrekkelijker en toekomstbestendig te maken. Die organisatiekracht willen we verder versterken, onder andere via afspraken met ondernemers en partners over een robuust financieringssysteem voor bedrijventerreinen, de binnenstad en wijkwinkelcentra.

Arnhem is uitgeroepen tot nationale MKB-stad van het jaar 2026. Dat schept voor ons een verantwoordelijkheid voor de toekomst. We trekken actief bedrijven aan die passen bij het profiel van Arnhem. Onnodige regeldruk verminderen we en we zetten het ondernemerspunt en Loket Geldzaken voor ondernemers voort.

We hebben grote ambities om onze binnenstad verder leefbaar en aantrekkelijk te maken. Daarom continueren we de uitvoering van het raadsbesluit 'De koelste binnenstad van Nederland' waarmee we het centrum van onze stad verder vergroenen en verkoelen. De transformatie naar een groen en compact winkelhart vraagt om een integrale benadering gericht op het vergroten van leefbaarheid. Bij de herbouw van het deel van de binnenstad dat door brand is verwoest, vinden wij het belangrijk dat nieuwe bebouwing past binnen de stijl en schaal van de historische binnenstad. Zo behouden we de uitstraling en het karakter van de binnenstad. Ook ondersteunen

we faciliteren we de ondernemers in de Bedrijveninvesteringszone (BIZ) Korenkwartier en BIZ Binnenstad actief. We werken aan vitale en aantrekkelijke winkelgebieden, met extra aandacht voor de winkelcentra in Arnhem-Zuid. Leegstand pakken we aan met tijdelijke invullingen, stimuleringsregelingen, investeringen in de openbare ruimte en door de leegstandsverordening uit te breiden naar bedrijfsruimten en een leegstandsheffing in te voeren.

In onze stad werken we samen met onderwijs, bedrijven en overheid om innovatie te versnellen en talent voor de stad te behouden. We blijven intensief in de regio samenwerken aan verschillende opgaven en kijken ook over de landsgrenzen naar partners en internationale partner-gemeenten.

Gastvrije stad met ruimte voor toerisme en recreatie

Arnhemmers en bezoekers willen kunnen ontspannen, elkaar ontmoeten en actief buiten zijn. Met onze groene omgeving met vele bossen en parken, de uiterwaarden en de Rijn heeft Arnhem daar volop mogelijkheden voor. We versterken toerisme en recreatie en willen een aantrekkelijke vrijetijdstad zijn. We houden daarbij oog voor de balans met natuur.

We zetten ons in voor meer ontmoetingsplekken en recreatieve voorzieningen. We verkennen de mogelijkheden om zwemwater te realiseren, bijvoorbeeld in Meinerswijk.

In de gehele stad, maar vooral in Arnhem-Zuid, geven we ruimte aan meer plekken waar mensen elkaar kunnen ontmoeten, door bijvoorbeeld (dag)horeca en terrassen te faciliteren. We onderzoeken hoe we hiervoor het terrassenbeleid moeten aanpassen. We gaan hierbij zorgvuldig om met de beschikbare openbare ruimte. We voorkomen overlast en zorgen dat de stad toegankelijk blijft voor iedereen. In parken worden de regels voor terrassen niet verruimd.

Arnhem is een bruisende stad met ruimte voor evenementen, feest en uitgaan. Deze activiteiten concentreren zich vaak in de binnenstad, die ook steeds intensiever wordt bewoond. Dat vraagt om een zorgvuldige balans tussen levendigheid en leefbaarheid. We gaan met inwoners, ondernemers en bezoekers in gesprek over Arnhem als uitgaansstad, bijvoorbeeld over de horecatijden en vergroening van de openbare ruimte. Doel is om samen met de stad te bepalen hoe we Arnhem verder versterken als aantrekkelijke, gastvrije en bruisende stad.

We werken aan een evenwichtige spreiding van horeca en coffeeshops over de stad. We continueren verdere deelname binnen het wietexperiment en wachten de landelijke evaluatie af.

We benutten de passagiersvaart voor de binnenstad beter, mede door de vernieuwde Rijnkade. Dit kan bijdragen aan meer bezoek aan Arnhem door toeristen. We voeren het bestaande plan van aan-

pak uit. Het toekomstbestendig maken van passagiersvaart door verduurzaming van de sector speelt hierin een belangrijke rol. Om duurzaamheid te bevorderen, zetten we een volgende stap in het differentiëren van de tarieven van de passagiersvaart. Vervuilende schepen betalen meer.



2. Groen, klimaat en gezonde leefomgeving

2.1 Energietransitie en energiezekerheid in een duurzaam Arnhem

De gevolgen van klimaatverandering en netcongestie worden steeds zichtbaarder. Stijgende en fluctuerende energieprijzen door de geopolitieke situatie tonen de kwetsbaarheid van ons energiesysteem. Het is daarom noodzaak onze klimaatdoelen te halen. We willen minder afhankelijk worden van externe energiebronnen en de energietransitie versnellen, waarbij iedereen moet kunnen meedoen en meeprofiteren.

Versnellen en doelen halen

De komende jaren bouwen we voort op de New Energy Made in Arnhem (NEMIA), Energievisie Arnhem (EVA), de Arnhemse Aanpak Woningisolatie en de aanpak energiearmoede. Deze aanpakken vormen onze basis voor een duurzaam, betaalbaar en haalbaar energie- en klimaatbeleid.

We zetten de huidige aanpak voort en intensiveren deze waar nodig om onze klimaatdoelen te halen. Dat doen we samen met inwoners en ondernemers. Ons beleid is een goede basis, maar er

is meer inzet nodig om in 2050 klimaatneutraal te zijn. Daarom sturen we sterker, met extra maatregelen, betere ondersteuning en gerichte investeringen. Vroeg bijsturen loont en voorkomt hogere kosten later. We blijven meetbare tussendoelen stellen en maken extra middelen vrij om de energietransitie te versnellen. Duurzaamheid wordt standaard onderdeel van onze besluitvorming via onze raadsvoorstellen. We gaan onze huisbankier opnieuw aanbesteden, hierbij wordt duurzaamheid een belangrijk criterium.

Lokale energie en eigenaarschap

We gaan voor meer lokale autonomie en schone energie, waarbij Arnhemmers kunnen meeprofiten via lokaal eigenaarschap en energiecoöperaties. Ook ondernemers kunnen hieraan meedoen en versterken de innovatiekracht. We richten een gemeentelijk energiebedrijf op om meer regie te hebben over onze energievoorziening, met oog voor (financiële) risico's en uitvoerbaarheid.

Warmtenetten spelen een belangrijke rol in de energietransitie. Het is van belang dat ze betaalbaar zijn en kosten en risico's eerlijk worden verdeeld tussen overheid, inwoners en bedrijven. Vooral blijven we inzetten op een mix van oplossingen en ondersteunen we inwoners bij het kiezen van passende alternatieven voor aardgas. Biomassa is geen duurzame oplossing. We zetten ons in voor sluiting van de biomassacentrale van Veolia en continueren onze gesprekken met de

provincie en partners over het uitfasen van deze energiebron, in samenhang met het ontwikkelen van een duurzaam alternatief.

De energietransitie moet voor iedereen haalbaar en betaalbaar zijn. We zetten de aanpak van energiearmoede voort en intensiveren deze waar nodig (in aanvulling op landelijke maatregelen). De huidige geopolitieke situatie is namelijk onberekenbaar en veel mensen hebben te maken met slecht geïsoleerde woningen. We zorgen dat inwoners goed worden ondersteund bij het verduurzamen van hun woning en het overstappen op alternatieve warmtebronnen.

Netcongestie stelt ons voor grote uitdagingen. We blijven kijken naar verschillende vormen van besparing, energieopwekking en een gezonde energiemix. We volgen landelijke en technologische ontwikkelingen, waaronder nieuwe vormen van energie. Arnhem zet sterker in op circulariteit, om grondstoffen beter te benutten en verspilling tegen te gaan.

2.2 Een gezonde stad

Een goede gezondheid speelt een belangrijke rol in een lang en onbezorgd leven. Daarom zien we de lichamelijke en mentale gesteldheid van onze inwoners – jong en oud – als prioriteit. De gezondheid van onze inwoners pakken we op een zo breed mogelijke manier op. Zo is bijvoorbeeld voldoende groen in de buitenruimte noodzakelijk, met een gezonde lucht, bodem en water.

Gezond en vitaal leven in Arnhem

Bij alle ruimtelijke ontwikkelingen die we vanuit de gemeente starten, toetsen we de mate waarin het invloed heeft op de gezondheid van onze inwoners. Zo kijken we of het bijdraagt aan bewegen of mentale rust. Daarnaast stellen we een nieuw preventieakkoord op waarin we onder meer het belang van sport en gezond eten stevig verankeren. We werken hiervoor samen met lokale partners, zoals de GGD, de kinderopvang, bedrijven en scholen.

Gezond eten is niet altijd eenvoudig met alle verleidingen om ons heen. We inspireren Arnhemmers om voor gezond voedsel te kiezen, door de aanpak schoolmoestuinen voort te zetten en door voorlichting op scholen. We willen dat er in de keukens van zorginstellingen en sportkantines meer focus komt op gezond en plantaardige voeding.

We beperken ongezonde keuzes in de openbare ruimte en nemen extra stappen voor een rookvrije omgeving: in navolging van gemeente Breda willen we ten minste één park rook- en vapevrij maken. Ook dringen we middelengebruik terug, onder meer onder kwetsbare groepen en jongeren. Zodra branchering (het sturen op het type en aantal winkels) mogelijk is, gebruiken we die om een gezonde voedselomgeving te creëren. Zo voorkomen we dat ongezonde winkels of eetgelegenheden zich concentreren, vooral rond scholen.

We verhogen de vaccinatiebereidheid omdat dit raakt aan toekomstige generaties en de algehele publieke gezondheid. Als gemeente willen we dit aanjagen. We zorgen bijvoorbeeld voor toegankelijke informatie over vaccinaties door middel van een campagne, waarbij we ook gebruik maken van sleutelpersonen in de wijken.

Mentale problemen van met name jongeren en studenten willen we voorkomen en beter bespreekbaar maken. Ook geven we prioriteit aan het voorkomen van zelfdoding.

We maken ons zorgen over de impact van overmatig smartphone- en socialmediagebruik, vooral bij kinderen en jongeren. In lijn met landelijke ontwikkelingen onderzoeken we hoe we schadelijk gebruik kunnen ontmoedigen en de negatieve effecten van schermverslaving kunnen tegengaan. We stimuleren een omgeving waarin kinderen zoveel mogelijk smartphonevrij kunnen opgroeien, in samenwerking met en een verantwoordelijkheid voor ouders, scholen en maatschappelijke partners.

Een gezonde en schone leefomgeving

In Arnhem zorgen we voor schone lucht, bodem en water. We gaan lichtvervuiling en geluidsoverlast tegen; dat doen we door te werken aan een plan van aanpak Donkerte en door samen met andere gemeenten te werken aan de Veluwe als Dark Sky Park. We moeten voldoen aan

landelijke en internationale normen, zoals de Kaderrichtlijn Water en de EU-luchtkwaliteitsnormen. Daarbovenop hebben we ook eigen ambities, zoals het streven naar de WHO-advieswaarden. Het Plan Gezonde Leefomgeving loopt af in 2027, terwijl de opgaven urgent blijven. Daarom stellen we een nieuw actieplan op met concrete maatregelen. We hebben daarbij in het bijzonder aandacht voor onze kwetsbaarste wijken.

We maken meer werk van het beperken van stikstof en het bevorderen van natuurherstel. Dat zorgt voor meer biodiversiteit, een gezondere stad en daardoor meer ruimte voor vergunningverlening, bijvoorbeeld voor woningbouw.

Schoon en voldoende drinkwater en goede waterkwaliteit zijn niet vanzelfsprekend. Ons grondwater, onze beken en rivieren staan onder druk door vervuiling en klimaatverandering. Samen met waterschappen, provincie, Vitens en andere partners willen we meer vaart maken met de Kaderrichtlijn Water en het beschermen van onze drinkwatervoorziening. Bewust watergebruik door Arnhemmers willen we verder stimuleren.

Schadelijke stoffen zoals PFAS, microplastics, bestrijdingsmiddelen en staalslakken vormen een groeiend risico voor de volksgezondheid en onze leefomgeving. Arnhem werkt toe naar een PFAS-vrije gemeente en wil paal en perk stellen aan het gebruik van schadelijke materialen, zoals staalslakken. Verontrei-

niging door schadelijke stoffen brengen we zo goed mogelijk in kaart en lossen we indien mogelijk op. Bij de rijksoverheid dringen we aan op regelgeving voor het voorkomen van problemen.

Houtstook heeft flinke negatieve gevolgen voor de luchtkwaliteit en de gezondheid van inwoners. Daarom staan we bij nieuwbouw geen rookgaskanalen voor houtstook meer toe, dit doen wij door afspraken te maken met ontwikkelaars en bouwers. Ook bij bestaande woningen maken we de voorwaarden strenger om nieuwe rookgaskanalen zoveel als mogelijk te beperken. We blijven het onderlinge gesprek aanmoedigen als inwoners (gezondheids)klachten hebben.

Arnhem kiest voor schone lucht in de hele stad. Met de milieuzone voor al het verkeer en de zero-emissiezone voor bestel- en vrachtverkeer, benutten we in de binnenstad momenteel de maximale ruimte die landelijke regels bieden om uitstoot terug te dringen. Als de rijksoverheid het mogelijk maakt om strengere normen te stellen, dan zorgen we in overleg met de stad voor een snelle maar zorgvuldige invoering.

We stellen geen gemeentelijk budget meer beschikbaar voor een vuurwerkshow of evenement tijdens de jaarwisseling. Wel staan we open voor het faciliteren van alternatieven van initiatiefnemers, zoals licht- of droneshows, die minder belastend zijn voor gezondheid, dieren en milieu.

2.3 Circulaire stad

In Arnhem gaan we voor een circulaire stad. Dat blijkt ook uit de manier waarop we met onze grondstoffen omgaan. Onze ambitie is om het aantal kilo restafval per inwoner fors te verminderen. Met ruim 240 kilo is dit nu te hoog. Met de huidige manier van inzamelen lukt ons dat niet. Dat is niet alleen slecht voor het milieu, maar ook financieel nadelig, omdat de verbranding van restafval steeds duurder wordt en gemeenten meer geld krijgen voor goed gescheiden PMD-afval (Plastic verpakkingen, Metalen verpakkingen en Drankkartons). Met de adviezen uit het burgerberaad zetten we een eerste stap om de afvalinzameling te verbeteren. Maar er zijn extra stappen nodig.

Daarom willen we onze inwoners motiveren om minder afval te produceren en hun afval beter te scheiden. Zo kunnen we grondstoffen niet alleen optimaler recycleren, maar zal uiteindelijk ook de afvalstoffenheffing dalen.

In Arnhem blijft bronscheiding het uitgangspunt. We kiezen alleen voor nascheiding als bronscheiding niet kan óf als nascheiding een aantoonbaar beter resultaat geeft voor het milieu. Daarbij voeren we een systeem in waarbij de vervuiler betaalt en we onze inwoners belonen voor het goed scheiden van hun afval (diftar). Door de verschillende soorten bebouwing (laag en hoog) in de stad, houden we de mogelijkheid van een hybride systeem open.

Om deze veranderingen op een praktisch uitvoerbare en voor onze inwoners begrijpelijke manier uit te rollen, nemen we de tijd om deze nieuwe maatregelen goed in te voeren. We gebruiken 2026 voor het schrijven van een visie waarin we een keuze maken voor een specifiek inzamelsysteem. Vervolgens zetten we de benodigde stappen om dit in te gaan voeren. In 2029 moet dit proces voltooid zijn.

Plastic, blikjes en peuken ontsieren onze mooie openbare ruimte. Daarom maken we een vuist tegen zwerfafval. We ondersteunen vrijwilligersinitiatieven rondom het opruimen van afval (financieel) bij de organisatie van hun waardevolle vrijwilligerswerkzaamheden rond bijvoorbeeld de containers, hotspots en gribusplekken. Zo willen we de kracht van de samenleving stimuleren. We intensiveren onze aanpak om zwerfafval tegen te gaan. Ook gaan we door met ons peukenoffensief, waarmee we de grote en vervuilende ergernis van rondslingerende sigarettenpeuken aanpakken. Via de gemeentelijke verordening APV regelen we bovendien een verbod op confetti en serpentine in de openbare ruimte. Op die manier voorkomen we milieuverontreiniging en dierenleed.

Ook bedrijven, maatschappelijke organisaties en verenigingen spelen een belangrijke rol in het verder circulair maken van de stad en de manier waarop zij met afval omgaan. Om bedrijven te ondersteunen willen we randvoorwaarden

opstellen voor het creëren van ruimte voor afvalstromen op bedrijventerreinen en bij bouwprojecten. We stimuleren en helpen bedrijven, maatschappelijke organisaties en verenigingen hun kilo's afval te verminderen en hun afvalstromen zoveel mogelijk te bundelen. We willen de milieustraat uitbouwen tot een circulair ambachtscentrum, waar we circulaire initiatieven aan elkaar verbinden en versterken.

De manier waarop we nu de oud papierinzameling met behulp van verenigingen hebben ingericht, zal zoals aangekondigd stoppen. Dit heeft te maken met veiligheidsredenen, beschikbaarheid van personeel en efficiency. Omdat dit ook gevolgen heeft voor de inkomsten van verenigingen, bekijken we welke andere activiteiten zij desgewenst tegen een vergoeding op kunnen pakken.

2.4 Een groen en diervriendelijk Arnhem

Groen in de stad

We blijven werken aan een radicaal groener en klimaatbestendig Arnhem. We zetten het bestaande groenbeleid voort, de Groenvisie en de plannen om de koelste binnenstad te realiseren. De wijkgroenagenda's financieren we structureel. Ook de inzet op het behouden en versterken van de biodiversiteit is van groot belang vanwege de huidige biodiversiteitscrisis.

Via de wijkgroenagenda's werken we samen met Arnhemmers aan meer

bomen, biodiversiteit en verkoeling in wijken, waarbij we ons de komende jaren extra focussen op de meest versteende buurten. We houden vast aan de 3-30-300-regel: zicht op bomen vanuit huis, voldoende groen in de buurt en een groene plek om te recreëren op loopafstand. Hierbij blijven we uitgaan van de norm van 48 vierkante meter groen per inwoner. We willen meer groen in de stad en zorgen dat het onderhoudsbudget meegroeit. Jaarlijks investeren we fors in de aanplant van bomen.

We gaan door met de regeling voor groen-blauwe bewonersinitiatieven en stimuleren Arnhemmers om zelf mee te doen aan het vergroenen van hun leefomgeving.

Bij de aanleg en inkoop van groen wordt duurzaam, pesticidevrij en inheems het uitgangspunt. Alleen als het echt niet haalbaar is, wijken we daarvan af.

Natuur, bossen en parken

Arnhem loopt landelijk voorop met natuurvolgend beheer van bossen en parken. Dat betekent dat we de natuur meer ruimte geven om zichzelf te ontwikkelen en meer mét natuurlijke processen werken dan ertegenin. We maaien minder, geven meer ruimte aan spontane groei, creëren rustgebieden voor dieren en versterken de biodiversiteit. Brandveiligheid blijft daarbij ook essentieel.

Op dit moment is er geen ruimte voor hobbyjacht op onze eigen gronden en

dat blijft zo. Bij gronden die niet van ons zijn gaan we in gesprek met eigenaren.

We zetten in op meer natuurvriendelijke oevers en werken toe naar een uitbreiding van 1% van het areaal bossen en parken, in lijn met Europese natuurhersteldoelen en onze eigen beheerplannen van bossen en parken. We brengen natuurgebieden beter met elkaar in verbinding. Ook blijven we werken aan de Arnhemse Kost: onze visie op stadslandbouw, lokaal voedsel en natuurinclusieve landbouw, waarin we voedselproductie, natuur en gezondheid dicht bij elkaar brengen. Daarnaast trekken we geld uit voor het verbeteren van de kwaliteit en toegankelijkheid van het Zeegbos.

De plannen voor Park Beekdal voeren we uit. Hier werken we aan een park met ruimte voor natuur, sport, ontmoeting, waterberging en recreatie. Daarnaast willen we natuurgebieden zoals de Veluwe en de Rijn beter beschermen. We doen dit door ons ervoor in te zetten om ze rechten toe te kennen.

Erfgoed, natuur en recreatie willen we beter verbinden. We zetten in op een extra boswachter, met een specifieke focus op erfgoed en recreatie. Met name in gebieden waar natuur en cultureel erfgoed samenkomen. Zo zorgen we voor goede bescherming, duidelijke informatie en een prettige beleving voor bezoekers.

Openbare ruimte

De openbare ruimte moet schoon, heel,

veilig en toegankelijk zijn voor iedereen. We investeren in slimme verlichting, goed onderhoud en het tegengaan van rattenoverlast, waarbij preventie voorop staat.

Bij werkzaamheden aan riolering en de openbare ruimte koppelen we vergroening, waterbeheer en klimaatadaptatie zoveel mogelijk aan elkaar. Vanaf 2028 stellen we jaarlijks 4,5 miljoen euro beschikbaar voor klimaatadaptatie. De helft hiervan betalen we via de rioolheffing.

We willen een openbare ruimte waarin iedereen zich prettig en veilig voelt, met aandacht voor toegankelijkheid, verblijfskwaliteit en ontmoeting. Daarbij kijken we ook nadrukkelijk naar hoe inwoners de openbare ruimte ervaren. We streven naar meer ruimte voor speel- en beweegplekken voor kinderen en jongeren in de stad en stellen in 2027 nieuw speeltuinbeleid waarin ook plek is voor kinderen boven de tien jaar. Zo willen we in navolging van RIVM-vuistregels dat bij nieuwe woningen minimaal 25% van de openbare buitenruimte zodanig wordt ingericht dat Arnhemmers er kunnen bewegen, spelen, lopen, fietsen of sporten.

Graffiti en vandalisme pakken we actief aan, terwijl we ruimte blijven geven aan street-art, vrije graffitiplaatsen en kunst in de openbare ruimte die buurten aantrekkelijker en levendiger maken.

Rechten en welzijn voor dieren

Arnhem is een stad waarin mens en dier

goed samenleven en waarin dierenwelzijn volwaardig wordt meegewogen in gemeentelijke keuzes. Dieren hebben recht op natuurlijk gedrag en goede opvang. Daarom blijven we het Dierentehuis en de dierenambulance ondersteunen.

We willen de visie Dierenwelzijn vernieuwen, met aandacht voor zowel gehouden dieren als in het wild levende dieren. In deze nieuwe visie komen onder andere de verantwoorde verkoop van huisdieren, onze subsidieverlening en dierenwelzijnsbeleid op kinderboerderijen aan de orde.

Wanneer een dier overlast veroorzaakt, kiezen we voor een zo diervriendelijk en natuurlijk mogelijke aanpak van de overlast.

We zorgen in samenspraak met omwonenden voor voldoende hondenlooplekken, vooral in Arnhem-Zuid. We houden regelingen voor huisdieren in stand. Ook hebben we aandacht voor voorlichting en ondersteuning, bijvoorbeeld voor inwoners met huisdieren verhuizen naar een (woon-)zorginstelling of een opvanglocatie.



3. Kansrijk, ongedeeld en zorgzaam

Arnhem is een zorgzame en sociale stad waarin mensen naar elkaar omkijken. Voorzieningen zijn nabij, toegankelijk en dragen bij aan het welzijn en geluk van inwoners. Die betrokkenheid vormt een belangrijke basis voor hoe we samenleven en willen we dan ook behouden en versterken. Dat is ook nodig, want de vraag naar zorg en ondersteuning groeit door (onder andere) vergrijzing en complexere zorgvragen, terwijl we te maken hebben met toenemende personeelstekorten en stijgende kosten. Ook is er sprake van een versnipperd zorglandschap met ongewenste en soms criminele neveneffecten. Met een sterke sociale basis en scherper toezicht kunnen we deze groeiende en veranderende vraag beter opvangen en organiseren.

Willen we ook in de toekomst goede en toegankelijke zorg kunnen bieden, dan moeten we zorg en ondersteuning anders organiseren: slimmer en beter op el-

kaar afgestemd. We benutten de kracht van de stad en haar inwoners. Zo maken we gebruik van ervaringsdeskundigheid, bijvoorbeeld om de jeugdhulp verder te

verbeteren. Uiteraard krijgen inwoners die dat nodig hebben passende hulp, maar niet alles hoeft via de formele zorg te lopen. Nu al vinden en helpen mensen elkaar als familie, als burens, als vrijwilligers of binnen verenigingen. Juist die kracht van Arnhem speelt een belangrijke rol in het ondersteunen van elkaar bij mentale of lichamelijke uitdagingen, of bij het voorkomen ervan.

Iedereen moet kunnen meedoen in de stad, ongeacht waar je geboren bent, waar je woont of hoeveel je verdient. Daarom werken we aan gelijke kansen voor alle Arnhemmers. We investeren gericht in wijken waar dat het hardst nodig is. Opleiding, werk, participatie en inkomen zijn daarbij essentieel. We maken het aantrekkelijker om (meer) te werken of naast een uitkering bij te verdienen, zodat mensen stappen kunnen zetten richting meer zelfstandigheid. We ondersteunen inwoners richting werk en zorgen dat iedereen écht mee kan doen in de stad, onder andere door een brede toegang tot regelingen zoals de Gelrepass.

Transformatie van het sociaal domein

We zetten de ingezette transformatie van het sociaal domein centraal in deze raadsperiode: van zware naar passende ondersteuning en op de juiste plek, met meer nadruk op het collectief, preventie, vroegsignalering en betere samenwerking tussen formele zorg, welzijn en informele zorg. Dit is essentieel om te zorgen

dat we ook in de toekomst zorg kunnen blijven bieden aan onze kwetsbaarste inwoners.

In de jeugdhulp hanteren we het uitgangspunt van normaliseren: opgroeien gaat met vallen en opstaan en niet elke hulpvraag vraagt om professionele ondersteuning. We zijn er uiteraard voor kinderen en gezinnen wanneer ondersteuning of specialistische zorg nodig is. We blijven kritisch kijken naar hoe we de ondersteuning organiseren: niet vanuit systemen, maar vanuit de behoefte, kracht en hulpvraag van inwoners.

We willen toe naar minder zorgaanbieders, die op een andere en kwalitatief betere manier met elkaar samenwerken om Arnhemmers de juiste zorg en ondersteuning te geven. Dit komt samen in netwerken van wijkteams, welzijn en zorgorganisaties, waar mogelijk op wijk-, en waar nodig op stads- of regioniveau, afhankelijk van de complexiteit van de zorg. Wijkteams, welzijn en zorg werken samen om ondersteuning dichterbij, sneller en beter afgestemd te organiseren. Als gemeente brengen we de Sociale Wijkteams dichterbij, zodat we beter kunnen sturen op hun rol: het zorgvuldig beoordelen van de zorgvraag en het bieden van ondersteuning, of indien nodig, het verwijzen naar specialistische zorg.

We werken vanuit vertrouwen en problematiseren gedrag niet te snel. Niet elk afwijkend of complex gedrag vraagt om zorg of ondersteuning. We stimuleren en

erkennen juist de veerkracht en diversiteit in gezinnen, gemeenschappen en netwerken, en bieden waar nodig passende ondersteuning, zonder onnodig te medicaliseren.

Met zorg- en welzijnspartners gaan we langdurige samenwerkingen aan. We gaan werken met minder aanbieders, zodat het stelsel overzichtelijker en stabiel wordt. We passen het inkoop- en aanbestedingsbeleid aan op netwerken van zorg- en welzijnspartners op wijk-, stad- en regioniveau. We beperken versnippering en de ruimte voor fraude. Zorggeld gaat naar inwoners die dit het hardste nodig hebben.

We investeren fors om deze transformatie de komende jaren te kunnen realiseren en te zorgen dat inwoners tijdens de overgangperiode zorg kunnen blijven ontvangen. Daarbij gaan de kosten voor de baten uit.

Preventie

Preventie is het sleutelwoord in de transformatie. We versterken de samenwerking tussen inwonersinitiatieven, wijkteams, welzijn en zorg, zodat inwoners snel en laagdrempelig geholpen worden. Jongerenwerk en welzijnswerk spelen hierbij een belangrijke rol in het voorkomen én vroegtijdig signaleren van problemen, en in het versterken van de sociale basis in de wijk. Preventie gaat ook over gezondheid in brede zin: bewegen, gezond eten en meedoen. Daarom investeren we in sterke wijken met ruimte

voor ontmoeting, gezonde voedselkeuzes, informele zorg en mantelzorg. Onze wijken kennen plekken waar inwonersinitiatieven en vrijwilligersnetwerken ruimte krijgen en mensen elkaar kunnen ontmoeten.

3.1 Een sterke sociale basis en passende ondersteuning

We transformeren het sociaal domein door zorg, welzijn en inkomen te vereenvoudigen en beter te organiseren, zodat inwoners sneller, dichterbij en korter ondersteuning krijgen waar dat kan. Zo houden we ruimte voor de zwaardere zorg voor wie dat echt nodig heeft.

We zetten bestaande middelen slimmer in en versterken de samenwerking tussen partijen. Tijdens de transformatie zorgen we voor heldere en eenduidige communicatie over veranderingen en wat die betekenen voor inwoners. We vinden het bij de opgaven in het sociaal domein van belang dat transparant en navolgbaar is hoe de transformatie vorm krijgt en dat we weten en meten wat werkt. We stellen specifieke (financiële) doelen en indicatoren op om druk te houden op de transformatie.

De wijknetwerken in Arnhem zijn samenwerkingsverbanden in de wijk waarin sociale wijkteams, welzijn, zorgaanbieders en inwonersinitiatieven samen optrekken om ondersteuning dichterbij en beter afgestemd te organiseren. Het doel is minder versnippering, minder aanbieders en meer samenhang in de hulp aan

inwoners. We bouwen deze werkwijze verder uit, op stads- en regionaal niveau. Wijknetwerken versterken inwonersinitiatieven, zoals zorgcirkels, in plaats van deze over te nemen, zodat hulp sneller, dichterbij en via minder loketten beschikbaar is.

Voor een stabiel leven is een woning essentieel. Waar dat niet direct kan, zorgen we voor goede en waardige maatschappelijke opvang en voldoende plekken, zodat niemand tussen wal en schip valt. Daarbij hebben we ook aandacht voor mensen met huisdieren, zodat zij niet worden belemmerd in de toegang tot opvang.

In onze werkwijze staat 'wonen eerst' centraal. Voor kwetsbare inwoners is een stabiele woonplek immers de basis om te kunnen herstellen en participeren. Mensen die geen woonplek hebben, kampen vaak ook met andere hulpvragen. Daarom kiezen we voor 'wonen eerst', waarbij we prioriteit geven aan een vaste woonplek als begin van herstel en perspectief. Tegelijkertijd werken we zo aan het voorkomen van dakloosheid en aan de verschuiving van langdurige opvang naar versneld zelfstandig wonen, waar nodig met ambulante ondersteuning en zorg. Dit doen we onder andere door het huidige beschikbare woningaanbod beter te benutten. Om dit te realiseren geven we niet alleen een tijdelijke financiële impuls om deze transformatie goed te starten, maar trekken we ook structureel geld uit om dakloosheid

verder terug te dringen. Het is ons doel dat niemand langer dan drie maanden dakloos is en mensen zo snel mogelijk uitzicht krijgen op een eigen woning en stabiele levenssituatie. Dit biedt vele voordelen en leidt tot minder kosten.

Preventie gaat ook over hoe we samenleven. Mensen met zorgen of problemen moeten terechtkunnen op plekken waar zij steun, een luisterend oor en verbinding kunnen vinden. Zo voorkomen we dat problemen verergeren en blijft hulp nabij en bereikbaar. Daarvoor zijn toegankelijke, fysieke ontmoetingsplekken in wijken nodig, zoals buurthuizen en jongeren centra. Daar blijven we in investeren en waar mogelijk benutten we hiervoor bestaand vastgoed, bijvoorbeeld door in gesprek te gaan met scholen, op momenten dat deze niet in gebruik zijn. Ook streven we in samenwerking met Stichting Arnhemse Buurthuizen naar een evenwichtigere verdeling van buurthuizen tussen Arnhem-Noord en Arnhem-Zuid.

De sociale basis in onze stad leunt sterk op mantelzorgers, vrijwilligers en verenigingen. Informele steun is onmisbaar voor de stad en verdienen ondersteuning en waardering. We bieden passende ondersteuning voor vrijwilligers (netwerken) en ondersteunen zo nodig besturen van (sport)verenigingen om hun belangrijke werk goed te kunnen blijven doen. Ook spelen religieuze en andere maatschappelijke organisaties een belangrijke rol in ontmoeting en zingeving voor mensen.

In een groeiende en zorgzame stad zorgen we voor goede en voldoende huisartsenzorg, onder andere door te voorzien in voldoende fysieke ruimte voor huisartsenpraktijken. Hier denken we als gemeente in mee.

In het zorgstelsel bestaan kwetsbaarheden die het mogelijk maken dat publieke middelen worden misbruikt. Onderzoek laat zien dat ook in Arnhem sprake is van zorgfraude en andere vormen van ondermijnende criminaliteit. Dat is onacceptabel. In onze stad is geen ruimte voor fraude en criminaliteit in de zorg. We willen publieke middelen beschermen en waar mogelijk terughalen. We treden hier steviger tegen op en werken samen met het Rijk en het Openbaar Ministerie om misstanden te stoppen, te vervolgen en te voorkomen. Tegelijkertijd zorgen we ervoor dat onze aanpak nergens ten koste gaat van inwoners die zorg ontvangen bij frauduleuze aanbieders.

Gemeenten hebben een belangrijke verantwoordelijkheid voor personen met onbegrepen gedrag. We gaan de zogenoemde bemoeizorg opnieuw vormgeven.

We zorgen in Arnhem voor een veilig en gezond werkklimaat voor sekswerkers. We voeren het raadsbesluit legaliseren van thuissekswerk uit, zodat sekswerkers thuis beschermd hun beroep kunnen uitoefenen. Ook behouden we het maximaal aantal vergunningen voor seksinrichtingen in Arnhem, waar sekswerkers veilig hun beroep kunnen

uitoefenen. We gaan met de sector in gesprek over welke blokkades er bestaan om legale plekken te openen en kijken waar we die kunnen wegnemen. Waar nodig investeren we in passende zorg en ondersteuning voor sekswerkers en we zorgen voor uitstapprogramma's voor wie dat wil.

Als een volgende stap in het uitsterf-beleid voor de zorgzone, stoppen we uiterlijk in 2028 met de zorgzone. Met de voorwaarde dat er voor die tijd samen met de mensen die daar op dit moment gebruik van maken al het redelijkerwijs mogelijke zal worden gedaan om een passende compensatie of alternatief te bieden, zoals bijvoorbeeld via actieve ondersteuning bij de overgang naar ander of vergelijkbaar werk.

We willen in aanvulling op Veilig Thuis werken met een aanvullende integrale opvang voor vrouwen en kinderen in geweldsrelaties. Op die manier kunnen inwoners die te maken hebben met huiselijk geweld of intieme terreur snel en laagdrempelig op één plek terecht. Zij krijgen daar direct veiligheid en passende ondersteuning, zodat zij niet van loket naar loket hoeven en sneller uitzicht krijgen op een veilige situatie.

Als centrumgemeente heeft Arnhem een grote verantwoordelijkheid voor beschermd wonen, met relatief veel voorzieningen en bijbehorende druk op onze wijken. De huidige regionale financiële afspraken lopen tot en met 31 december

2027 of tot invoering van de doordecen-
tralisatie. Over landelijke besluitvorming
bestaat nog onzekerheid. Intussen voeren
we gesprekken met de regio over toe-
komstige samenwerking. Voor Arnhem
is daarbij belangrijk dat we de volledige
integratie-uitkering Beschermd Wonen
behouden. In de huidige afspraken hou-
den we vast aan jaarlijkse indexatie van
bedragen en actualisatie van cliëntaan-
tallen. Uitbreiding van regionale financiële
afspraken is voor ons niet aan de orde.

Het Arnhemse ouderenbeleid richt zich
op zo lang mogelijk zelfstandig, maat-
schappelijk actief en prettig oud worden
in de eigen buurt, met ondersteuning
dichtbij en sterke verbindingen in de
wijk. Mantelzorg en informele netwerken
spelen daarin een belangrijke rol. Arnhem
ontwikkelt zich verder als dementie-
vriendelijke gemeente. We blijven het
Huis van Herinnering in het Nederlands
Openluchtmuseum steunen.

3.2 Kansrijk opgroeien

Arnhem is een stad waar kinderen en jon-
geren in alle wijken onbezorgd moeten
kunnen opgroeien. Elk kind heeft immers
recht op een mooie toekomst met volop
kansen om het beste uit zichzelf te halen.
Goede, gezonde, inclusieve en inspire-
rende scholen spelen hier een cruciale
rol in. Hierbij is het uitgangspunt dat ieder
kind in zijn of haar eigen wijk naar de
basisschool gaat.

Hoe sterker en duurzamer de leerom-
geving eruitziet, hoe beter leerlingen

functioneren en zij zich kunnen ont-
wikkelen. Daarom gaan we verder met
het uitvoeren van het door de raad
vastgestelde Integraal Huisvestings-
plan onderwijs (IHP), dat ook vanuit die
optiek is opgezet. De in het IHP gekozen
systematiek zetten we voort, waarbij we
jaarlijks reëel ramen. Met het geld dat we
overhouden, maken we direct geld vrij
voor passende huisvesting voor bewe-
gings- en nieuwkomersonderwijs en
binnensportaccommodaties. Aanvullend
hierop onderzoeken we komende jaren
welke huisvesting nodig is om inclusief
onderwijs op scholen vorm te geven.

Om te voorkomen dat kinderen met on-
gezond of zelfs zonder eten naar school
komen, zijn we de afgelopen periode
gestart met het verstrekken van school-
maaltijden in de Arnhem-Oost wijken.
Daar gaan we mee door. Als het gaat om
de ontwikkeling van jonge inwoners is
het immers noodzakelijk dat zij voldoen-
de gevoed en geconcentreerd zijn om te
kunnen leren.

We zetten in op een brede en geïnspi-
reerde opvoeding. De aanpak van de Rij-
ke Schooldag heeft bewezen meerwaar-
de, met aandacht voor onder andere
muziek, sport, techniek, natuureducatie,
zwemles en burgerschap. We onderzoeken
hoe deze aanpak – of onderdelen
daarvan – verder verbeterd, duurzaam
geborgd en beschikbaar kan worden
voor de hele stad. Daarnaast investeren
we in onze jeugd met burgerschapson-
derwijs en maatschappelijke stages in

lijn met het programma Maatschappelij-
ke Diensttijd. Samen met het onderwijs
kijken we hoe we de lokale democratie
in of met de klas verder een plek kunnen
geven.

Opgroeien gaat niet altijd vanzelf en
jongeren kunnen daarbij steun gebrui-
ken, van volwassenen en van elkaar.
Daarom zorgen we voor fysieke ontmoe-
tingsplekken en programma's voor jonge
Arnhemmers. Samen zijn en ervaringen
delen versterkt hun weerbaarheid, identi-
teit en verbondenheid tussen wijken. Dit
komt de mentale gezondheid ten goede
en draagt bij aan minder jeugdzorg en
schooluitval. Dat is belangrijk, omdat
vroegtijdig schoolverlaters later vaker in
armoede terechtkomen. Tijdig onder-
steunen blijft daarom noodzakelijk.

Jonge Arnhemmers en hun gezinnen
die met problemen worstelen, moeten
zo vroeg mogelijk worden geholpen om
te voorkomen dat deze verergeren. Dit
gebeurt zoveel mogelijk in de vertrouwde
omgeving, zodat de drempel om hulp te
zoeken laag is. De zorg- en welzijnsnet-
werken spelen hierin een belangrijke rol,
met aandacht voor systemisch werken:
kijken naar het gezin en de bredere con-
text van het kind. In de sociale wijkteams
wordt de triage uitgevoerd door daarvoor
opgeleide gespecialiseerde professio-
nals. Ook willen we dat in elke wijk een
praktijkondersteuner jeugd komt, die
huisartsen kan ondersteunen bij de psy-
chosociale zorg voor gezinnen, kinderen
en jongeren.

In het kader van preventie vinden we het
belangrijk om nog sterker de verbinding
te leggen tussen scholen en jeugdhulp.
De school is immers voor vrijwel ieder
kind een constante ontwikkelplek. Daar
worden signalen vroeg zichtbaar, zijn
de relaties met professionals duurzaam
en is preventie het meest effectief in te
zetten. Op die manier transformeren
scholen van een 'vindplaats' van proble-
matiek naar een 'werkplaats' waar pro-
blemen in goede samenwerking worden
aangepakt. We organiseren jeugdhulp
daarom meer collectief rondom scholen,
zodat ondersteuning dichterbij, sneller
en in samenhang beschikbaar is. Zo
voorkomen we dat problemen escaleren,
beperken we schooluitval en bevorderen
we inclusief onderwijs.

Voor veel jongeren is het moeilijk om
hun weg te vinden in het complexe
zorglandschap. Jongeren moeten ergens
terecht kunnen met vragen en zorgen
over bijvoorbeeld mentale gezondheid,
huisvesting, zorg, inkomen en schulden.
Daarom richten we een informatieplek
voor jongeren in, bijvoorbeeld op school,
als een jongerenloket of in de vorm van
een website of app.

Jonge Arnhemmers die 18 worden, wor-
den geconfronteerd met veel verande-
ringen. Voor sommigen gaat dat soepel,
anderen hebben daar meer hulp bij
nodig. Om te voorkomen dat die laatste
groep in een zwart gat valt, investeren
we in de overgang van 18- naar 18+. Zo
kunnen alle jongeren deze overgang

vloeiend maken. Ook in de doorontwikkeling van het sociaal domein blijft dit onze aandacht houden.

In Arnhemse gezinnen waar sprake is van complexe problematiek en een (dreigend) onveilige thuissituatie, zetten we de VAV-aanpak (Vertrouwd, Aanwezig, Veilig) in. We gaan door met de inzet om jongeren zo veel mogelijk veilig thuis te laten opgroeien. We werken daarbij gezinsgericht, waarbij niet alleen naar het kind wordt gekeken maar naar het hele gezin en de onderliggende problematiek. In de wijkteams wordt gewerkt met een verklarende analyse, zodat hulp beter aansluit op de oorzaken van problemen. Ook versterken we de samenwerking in het veiligheidsdomein, met als doel één duidelijke aanpak per gezin en minder versnippering in het netwerk.

Helaas is het niet voor elk kind mogelijk om (volledig) thuis op te groeien. In die gevallen zien we pleegzorg als een essentieel onderdeel van jeugdhulp. Door vaker te kiezen voor de zogeheten netwerkpleegzorg kiezen we voor oplossingen dicht bij het kind, waarbij gezinnen en hun sociale omgeving centraal staan. Deze vorm van pleegzorg biedt opvang binnen het eigen netwerk – zoals familie, vrienden of bekenden – en geeft kinderen stabiliteit, continuïteit en een vertrouwde omgeving. Helaas is het tekort aan pleegouders groot. Als onderdeel van de transformatie willen we extra investeren in de werving, het behoud en de ondersteuning van pleegouders. We

kijken hoe we hier als gemeente een bijdrage kunnen leveren, bijvoorbeeld door middel van ondersteuning, waardering en begeleiding.

We zetten in op het verbeteren van de kwaliteit van de jeugdhulp met verblijf, omdat hier juist de meest kwetsbare jongeren wonen.

3.3 Werk en inkomen

In Arnhem doet iedereen mee, via werk, vrijwilligerswerk, het volgen van een opleiding, het zorgen voor anderen of door actieve deelname in de wijk. We richten ons nadrukkelijk op perspectief richting werk, opleiding of andere vormen van maatschappelijke participatie, met oog voor wat mensen daadwerkelijk nodig hebben om stappen te zetten. Voor Arnhemers in de bijstand formuleren we concretere uitstroomambities. We werken vanuit vertrouwen en brengen de kwaliteit van onze dienstverlening op peil. Verder komen we met een eigen variant van de bijverdienbeloning, nu deze landelijk is afgeschaft, zodat werken naast de bijstand aantrekkelijk blijft en inwoners worden gestimuleerd om meer uren te werken en stappen richting werk te zetten.

We voeren de Arnhemse arbeidsmarkt-agenda uit en stellen daarbij een nieuw aanjaagplan op voor een nog betere aansluiting tussen economie, onderwijs en arbeidsmarkt; dat plan richt zich in het bijzonder op mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt. Door de vergrijzing en

aankomende personeelstekorten is dit hard nodig. Voor jongeren die uitvallen zorgen we voor perspectief richting werk of opleiding. We verkennen hiervoor een samenwerking met Defensie, naast de andere belangrijke sectoren waar zich tekorten vormen.

De Gelrepas blijft belangrijk voor het bestrijden van de gevolgen van armoede en het bevorderen van meedoen. We verhogen het budget voor de Gelrepas met ongeveer 25% (waarmee de misgelopen indexatie van de afgelopen jaren wordt gecompenseerd) en indexeren deze voortaan jaarlijks. Daarnaast verruimen we de toegang tot de Gelrepas voor werkende ouders die moeilijk rondkomen: de toegang verbreden we van 130% van de bijstandsnorm naar 140%. We onderzoeken hoe we de regeling kunnen vereenvoudigen en verkennen de mogelijkheden om (deels) vrij besteedbaar budget toe te voegen. We behouden het busvoordeelabonnement voor inwoners met een Gelrepas. Ook wordt de ondersteuning voor Gelrepashouders bij de betaling van dierenartskosten uitgebreid.

We blijven investeren in preventie en vroegsignalering van schulden, zodat problemen zo vroeg mogelijk worden aangepakt. De lessen uit het experiment Immerloo Schuldenvrij gebruiken we om onze aanpak te verbeteren en, waar mogelijk, breder toe te passen.

Om problematische schulden te voorkomen en inwoners duurzaam perspectief

te bieden, houden we schuldhulpverlening in eigen beheer. Zo blijven we dicht bij de inwoner en kunnen we snel maatwerk leveren. We beperken ons tot de kerntaak bij schuldhulpverlening en werken vanuit vertrouwen, met extra aandacht voor kwetsbare groepen. Waar mogelijk verbeteren we processen, zonder in te leveren op toegankelijkheid en kwaliteit.

We blijven inzetten op initiatieven die echt helpen, zoals het energiearmoede-fonds, buurtklusbedrijven en energie-coaches, waarmee we verduurzaming verbinden aan het voorkomen van energiearmoede. We willen de komende winter(s) nog meer inwoners bereiken die met energiearmoede kampen. Hiervoor zetten we de campagne voor cv-optimalisatie in en bieden we ondersteuning bij het aanvragen van het Noodfonds Energie. Ook kunnen inwoners gebruik maken van de actie gunstig energiecontract. Daarnaast hebben we een pilot woningen met blokverwarming van het kookgas.

3.4 Nationaal Programma Arnhem-Oost

In de wijken in het oosten van Arnhem komen sociale, economische en gezondheidsvraagstukken samen. Deze vragen om een integrale, langjarige aanpak met extra aandacht en investeringen om leefbaarheid, veiligheid, onderwijs en kansen voor kinderen en jongeren te verbeteren. We zetten het Nationaal Programma Arnhem-Oost voort als een structurele,

gebiedsgerichte aanpak. We blijven ongelijk investeren voor gelijke kansen, met blijvende verbetering van zowel de levens van inwoners als de kwaliteit van wijken als doel. Fysieke investeringen, zoals voor woningverbetering, in de openbare ruimte en in voorzieningen, zijn daarbij onlosmakelijk verbonden met sociale doelen. We werken met ruimte voor maatwerk, experiment en vernieuwende samenwerking. We brengen de aanpak dichterbij naar het dagelijks leven van inwoners.

Binnen het Nationaal Programma Arnhem-Oost werken we als alliantie samen met inwoners, het Rijk, maatschappelijke organisaties, onderwijs, zorg en ondernemers. Door gezamenlijk op te trekken, vertrouwen centraal te stellen en langdurig te investeren, doorbreken we achterstanden en bouwen we aan duurzaam perspectief.



4. Veilig, leefbaar en verbonden

4.1 Een stad waarin we veilig zijn

Arnhem is een stad waarin iedereen veilig moet zijn en zich veilig moet kunnen voelen. Thuis, in de wijk, in de binnenstad en online. We zien echter dat de druk op veiligheid toeneemt en dat inwoners zich niet overal vanzelfsprekend op hun gemak voelen. Het voorkomen en bestrijden van criminaliteit en overlast is daarom van groot belang. Een veilige en prettige stad vraagt vooral om een brede aanpak, met aandacht voor leefbaarheid, sociale samenhang en voor ons vermogen om met risico's, dreigingen en crises, zoals sociale onrust en extremere weersomstandigheden, om te gaan. Daarom

werken we een proactieve en integrale aanpak van weerbaarheid uit, waarin preventie, zorg, handhaving, toezicht en aandacht voor de leefomgeving hand-in-hand gaan. We doen dit in samenwerking met de veiligheidsregio en maatschappelijke partners in en om de stad.

Preventie als fundament

Preventie is het fundament van ons veiligheidsbeleid. Door vroegsignalering en een sterke sociale basis voorkomen we dat problemen escaleren. Door te investeren in jongerenwerk, jeugdhulp en welzijnswerk richten we ons op een goede basis en op gerichte interventies voor jongeren die risico lopen om in de criminaliteit te

belanden. Dit doen we onder andere via programma's als 'Alleen jij bepaalt wie je bent'. We versterken de samenwerking tussen onderwijs, zorg en politie.

Een schone, hele en veilige openbare ruimte is de basis. We zorgen dat het beheer en onderhoud op orde zijn en zetten de aanpak langer door. Door de inzet van bijvoorbeeld de stadsmarinier en initiatieven die ontmoeting en sociale samenhang versterken, dragen we bij aan een prettige en veilige leefomgeving.

Door hevige regenval en hitte kunnen ook onveilige situaties ontstaan, zoals wateroverlast op straat en schade aan woningen en aan onze infrastructuur. Hierbij lopen vooral oudere inwoners en inwoners met een beperking risico's. We bereiden ons hier goed op voor, onder andere met maatregelen zoals het hitteprotocol, stresstesten en met plannen voor extremere weersomstandigheden.

Bij ruimtelijke ontwikkelingen en het ontwerp van de openbare ruimte houden we rekening met zowel fysieke als sociale veiligheid. We betrekken verschillende perspectieven om te komen tot gendersensitieve keuzes.

Zichtbare en gerichte handhaving

Preventie is niet altijd voldoende, soms moet worden overgegaan tot handhaving van regels. We versterken het gevoel van veiligheid door zichtbare aanwezigheid in onze wijken en in de binnenstad van buitengewone opspo-

ringsambtenaren (boa's), wijkagenten, sfeerkeepers en andere toezichthouders en handhavers. We zorgen dat we snel en adequaat reageren op (fixi-)meldingen en handhavingsverzoeken.

We vergroten de capaciteit van handhaving en zorgen dat boa's goed zijn toegerust voor hun taak. Het aantal boa's wordt verhoogd met meer dan tien. Zo komen we boven het gemiddelde voor gemeenten van vergelijkbare grootte. Ondertussen kijken we kritisch naar de effectieve inzet van gemeentelijke handhaving en zorgen we voor een goede balans met politie-inzet, waarbij boa's niet de taken van de politie overnemen. Bij de samenwerking met onze partners bepalen we zorgvuldig welke partij aan zet is bij interventies. Bij de aanpak van personen met onbegrepen dag en bij overlastgevers werken we nauw samen met zorgpartners en begeleiden we inwoners naar zorg. Met de GGD werken we uit hoe we betere straattriage vorm kunnen geven.

Groene boa's zijn belangrijk voor het beschermen van onze natuurgebieden, parken en uiterwaarden. Ze zijn nodig vanwege onveiligere wordende buitengebieden en een toename van milieudelicten, zoals illegale afvaldumping en schade aan natuur. We behouden de huidige formatie groene boa's door deze structureel te maken.

We versterken de aanpak van drugsgebruik en -handel rond scholen, onder an-

dere via de aanpak "Veilig in en rondom school".

We pakken ondermijnende criminaliteit stevig aan. Misdaad mag niet lonen. We pakken crimineel verkregen vermogen af door een samenwerking met politie, het Openbaar Ministerie en het Rijksvastgoedbedrijf aan te gaan. We volgen landelijke ontwikkelingen over het afpakken van crimineel verkregen geld om criminelen te veel als mogelijk te ontmoedigen.

We stellen een lokaal brandveiligheidsbeleid op, gericht op preventie en veiligheid voor onze inwoners.

Als dit onderbouwd noodzakelijk is voor de openbare orde en veiligheid breiden we het cameratoezicht uit. Ook moderniseren we het cameratoezicht. Om de privacy van onze inwoners te borgen, gaan we zorgvuldig om met uitbreiding van publiek cameratoezicht. We willen het filmen van de publieke ruimte door private camera's, waaronder deurbelcamera's, tegengaan. Dit is namelijk niet wettelijk én wettelijk maar zeer beperkt toegestaan. Bij bedrijventerreinen kijken we samen met Stichting Arnhemse Bedrijventerreinen (StAB) hoe we de veiligheid en het toezicht kunnen vergroten door het gebruik van camera's, waarbij we afspraken maken over het borgen van de privacy.

Iedereen veilig in een levendige stad
Iedereen moet zich vrij en veilig kun-

nen bewegen in Arnhem. We zetten de aanpak tegen straatintimidatie voort en hebben daarbij aandacht voor verschillende groepen die vaker met intimidatie en geweld geconfronteerd worden. Denk hierbij aan vrouwen, LHBTQIA+-personen, personen van kleur en mensen met een Joodse of Islamitische achtergrond. Dit willen we verankeren in de APV. Arnhemmers moeten onbekommerd zichzelf kunnen zijn en zich daarbij beschermd weten. De in kaart gebrachte onveilige plekken voor vrouwen pakken we gericht aan, onder andere door het slimmer inzetten van verlichting.

We vergroten de veiligheid ook door het bevorderen van een cultuur van gelijkwaardigheid, elkaar aanspreken op ongewenst gedrag en het bestrijden van ideeën en hardnekkige patronen van ongelijkheid.

Het recht om te demonstreren is een belangrijk onderdeel van onze democratische rechtsstaat en dit recht beschermen we actief. Demonstraties moeten doorgang kunnen vinden, ook als meningen schuren. We zorgen voor veilige omstandigheden en goede begeleiding en borgen de privacy van deelnemers.

4.2 Samenleven en meedoen in een inclusieve en diverse stad

Arnhem staat voor een stad waarin iedereen kan meedoen en zichzelf kan zijn. Inclusie en diversiteit zijn daarom geen losse thema's, maar structurele onder-

delen van ons beleid en ons handelen. We zetten de ingezette lijnen voort en versterken deze waar nodig. Daarnaast maken we samen met onze partners een nieuwe regenboogagenda.

We blijven werk maken van het bestrijden van racisme en discriminatie. De gemeente vervult hierin een duidelijke regierol en treedt normstellend op. We beschermen kwetsbare groepen door vooral samen met deze groepen te werken tegen specifieke vormen van uitsluiting en haat, waaronder antizwart racisme, moslimhaat, antisemitisme, discriminatie van LHBTQIA+-personen en mensen met een beperking. De gemeente geeft het goede voorbeeld, ook richting samenwerkingspartners en uitvoerende organisaties. We maken hierover duidelijke afspraken en sturen op aantoonbare verbetering. Daarnaast blijven we investeren in initiatieven die inclusie in de praktijk versterken. In navolging van de erkenning van en de excuses voor de Arnhemse rol in het slavernijverleden, blijven we werken aan bewustwording en herdenking. Daarnaast laten we zien hoe dit verleden vandaag de dag nog invloed heeft.

We blijven uitvoering geven aan het VNVerdrag Handicap en werken aan een toegankelijke stad: fysiek en sociaal. Dit doen we onder meer aan de hand van de Arnhemse standaard toegankelijkheid, inzet op meer beschikbare openbare toiletten, aandacht voor toegankelijke openbare ruimte en blijvende samen-

werking met adviesorganen zoals de Arnhems Platform Chronisch zieken en Gehandicapten (APCG), die in Arnhem een belangrijke rol speelt in het betrekken van ervaringsdeskundigheid.

Nieuwkomers

Arnhem is een gastvrije stad, waarin nieuwkomers in ieders belang zo snel mogelijk meedoen. We zorgen voor opvang voor mensen die zijn gevlucht voor oorlog, geweld en onderdrukking. Daarbij investeren we in hun deelname aan de samenleving, met als doel zelfstandigheid, het opbouwen van netwerken en perspectief op werk.

We voeren het breed gedragen en vastgestelde beleidskader Arnhem, gastvrije stad uit. Kern daarvan is: meedoen vanaf dag één, met snelle toegang tot taal, onderwijs en (vrijwilligers)werk. Initiatieven als Connect bij Rozet blijven bestaan. Ook werken we aan het actief betrekken van Arnhemse verenigingen, inwonersinitiatieven, kerken en moskeeën, om op die manier nieuwkomers houvast te geven en verbinding met Arnhemmers.

We vinden het belangrijk dat nieuwkomers vanaf hun eerste dag in Arnhem starten met het leren van de Nederlandse taal en kennismaken met de stad. De verschillende vormen van Nederlands als tweede taalonderwijs, integreren we met elkaar. Waar mogelijk koppelen we nieuwkomers aan de arbeidsmarkt, juist ook gezien de krapte in sectoren als zorg en bouw. Het Bureau Nieuwkomers blijft

hierbij een belangrijke faciliterende rol spelen.

Arnhem neemt zijn verantwoordelijkheid. We creëren op termijn 1.700 structurele opvangplekken. Tijdelijke opvang blijft mogelijk als dat nodig is. Op dit moment vangen we circa 3.000 mensen op; dat gaat goed, en de stad doet dat samen. We blijven rekening houden met wat Arnhem kan dragen en wat in de schaarse ruimte mogelijk is.

We zetten in op een evenwichtige spreiding over de stad en verwachten dat ook andere gemeenten in de regio en de provincie Gelderland hun verantwoordelijkheid nemen. Arnhem doet veel; die inzet vraagt om solidariteit en ondersteuning van Rijk en provincie. Voor de opvang van Oekraïense vluchtelingen blijven we doen wat nodig is, met nadrukkelijke verwachting dat het Rijk hierin blijvend bijdraagt.

Draagvlak in de stad is hierbij essentieel. Dat betekent zorgvuldig afwegen, open communiceren en steeds de balans zoeken tussen solidariteit en leefbaarheid.

Net als de afgelopen jaren doneren we 1 euro per Arnhemmer bij nationale inzamelingsacties die Arnhemmers in het bijzonder raken, zoals grote natuurrampen.

4.3 Sportstad in het groen

Met veel mogelijkheden om te bewegen kunnen Arnhemse sportliefhebbers hun

hart ophalen in onze stad en haar buitengebieden. Inwoners kunnen niet alleen terecht bij één van de vele sportverenigingen of particuliere sportaanbieders, maar ook in de openbare ruimte en groene parken die uitnodigen tot bewegen. Deze laagdrempelige manier van sporten, bijvoorbeeld door middel van hardlopen en urban sports, is kenmerkend voor onze sportstad in het groen. We halen aansprekende topsportevenementen naar Arnhem, om inwoners te inspireren om zelf meer te gaan bewegen. Bovendien dragen sportevenementen bij aan een positieve uitstraling, zorgen ze voor extra omzet voor ondernemers en versterken ze het gevoel van samenhoorigheid.

We investeren extra in wijken waar minder wordt gesport en waar de mentale gezondheid onder druk staat, met laagdrempelige activiteiten dicht bij huis en met inzet van zowel verenigingen als particuliere aanbieders. Daarbij hebben we speciale aandacht voor kinderen en jongeren tussen de 14 en 20 jaar, met name meisjes. Dit is vaak de leeftijd waarop we zien dat zij afhaken bij verenigingen, terwijl ontmoeten en daarvan leren juist waardevol is in een fase waarin je worstelt met je mentale gezondheid. In het kader van gezond ouder worden, brengen we blijvend ons sport- en beweegaanbod actief onder de aandacht bij 55-plussers.

We vernieuwen onze sportvisie om sport en bewegen voor alle Arnhemmers

te versterken, in samenhang met het nieuwe preventieakkoord. We zorgen voor voldoende accommodaties voor binnensport en beweging. Hiervoor gaan we aan de slag met het een huisvestingsplan voor beweegonderwijs.

Ons uitgangspunt is dat elke Arnhemmer binnen 500 meter van zijn of haar huis, terecht moet kunnen bij een sport- of beweegvoorziening. Om dit ook in de toekomst op een laagdrempelige manier te waarborgen, houden we voortaan bij het uitwerken van ruimtelijke plannen rekening met ruimte voor sport, bewegen en spelen in de openbare ruimte. Dit wordt dan ook een belangrijk onderdeel van de sportvisie. Daarbij investeren we in speelgroen waar kinderen kunnen klimmen en klauteren. Daarnaast geven we de komende jaren prioriteit aan de fietsvaardigheid van kinderen met de basisschoolleeftijd.

Sportparken zijn een belangrijke locatie om elkaar te ontmoeten. Daarom moeten ze gedurende de hele week open zijn zodat omwonenden elke dag van de sportfaciliteiten kunnen genieten. We gaan door met het vervangen van kunstgrasvelden in sportparken die nog infill (rubbergranulaat) bevatten voor een duurzaam alternatief.

De nieuwe, groene ontmoetingsplek aan de Luinhorstweg in Presikhaaf, waar je onder meer 3x3 basketbal kunt spelen en pumptracken, willen we tot een sportcampus ontwikkelen.

4.4 Cultuur voor iedereen

Kunst en cultuur zijn van grote betekenis voor Arnhem. Het versterkt de identiteit van de stad en brengt mensen samen. Arnhem kent een rijk cultureel ecosysteem met inspirerende makers, toonaangevende instellingen en betrokken inwoners. Tegelijkertijd willen we cultuur dichterbij alle Arnhemmers brengen en ruimte bieden aan vernieuwing.

De komende periode zetten we belangrijke stappen in de culturele infrastructuur van de stad. De binnenstad krijgt een duidelijke culturele impuls. Het Koningsplein ontwikkelen we tot een culturele hotspot, met de huisvesting van het Stadstheater en Introdans. Daarnaast krijgt Theater Oostpool een passende plek in de binnenstad, waarmee we de zichtbaarheid en samenhang van het culturele aanbod vergroten en de levendigheid van de stad verder versterken. Met Theater aan de Rijn kijken we ook naar toekomstbestendige huisvesting.

In ArnhemZuid wordt het Cultuurcentrum Zuid opgeleverd. Deze stadsbrede voorziening speelt in op een duidelijke behoefte en vormt een laagdrempelige plek voor ontmoeting en cultuur in Arnhem-Zuid. In het cultuurcentrum komt onder meer een filmzaal. Dit combineren we met woningbouw, zodat cultuur, stedelijkheid en leefbaarheid elkaar versterken.

We vinden het belangrijk dat cultuur toegankelijk is en blijft voor iedereen.

Nu worden met name jongeren nog niet altijd bereikt. We gaan door met vrije toegang tot kunst en cultuur voor jongeren, zodat zij op jonge leeftijd in aanraking komen met cultuur en creativiteit. Arnhem wil ruimte bieden aan creatieve makers. We blijven inzetten op betaalbare werk- en ontwikkelplekken en stimuleren een bloeiend makersklimaat. Bij kunst in de openbare ruimte geven we, waar mogelijk, de voorkeur aan kunstenaars uit Arnhem en de regio, zodat lokaal talent zichtbaar wordt en verbonden blijft met de stad. Ook voor amateurkunst blijven we ons hard maken voor goede randvoorwaarden waaronder goede en passende huisvesting.

Het Feestaardvarken krijgt voor de komende tien jaar een vaste plek in het Sonsbeekpark, zoals eerder besloten. Daarmee behouden we een iconisch kunstwerk dat voor veel Arnhemmers en bezoekers een herkenbaar en geliefd onderdeel van de stad vormt.

We zetten ons in voor de nachtcultuur in Arnhem, met als uithangbord een nachtburgemeester. We zorgen voor ruimte voor experiment en ontmoeting, met oog voor veiligheid, inclusiviteit en draagvlak in de stad.

4.5 Beleefbaar Erfgoed

Erfgoed vertelt het verhaal van Arnhem en vormt een onmisbare schakel tussen verleden, heden en toekomst. Het draagt bij aan de identiteit van de stad, vergroot het historisch besef en versterkt de

betrokkenheid van inwoners en bezoekers. Wij willen het erfgoed van Arnhem beschermen én beleefbaar maken, zodat het verleden zichtbaar en betekenisvol blijft voor toekomstige generaties. Arnhem kent rijk en gelaagd erfgoed.

We hebben aandacht voor onder meer het koloniale verleden en de geschiedenis van slavernij, de Romeinse Limes, de Airbornegeschiedenis en het Fort Westervoort. Deze verhalen blijven we zichtbaar maken in de openbare ruimte en met educatie, programmering en samenwerkingen met culturele en maatschappelijke partners. We investeren in het Erfgoedcentrum en versterken de samenwerking met Museum Arnhem.

Daarnaast verbeteren we de herkenbaarheid van monumenten in de stad. De bestaande schildjes bij monumenten zorgen ervoor dat erfgoed zichtbaar in het straatbeeld is. We geven hier meer bekendheid aan en vergroten de zichtbaarheid, zodat bewoners en bezoekers beter weten welke bijzondere plekken Arnhem rijk is.

Op deze manier bewaren, versterken en vertellen wij het verhaal van Arnhem: een stad met een rijk verleden, dat zichtbaar en beleefbaar blijft in het heden.

4.6 Evenementen

Evenementen dragen in belangrijke mate bij aan de levendigheid, ontmoeting en aantrekkelijkheid van Arnhem. Zij brengen inwoners samen, trekken bezoekers

naar de stad en versterken de lokale economie en identiteit. Tegelijkertijd vraagt het organiseren van evenementen om een zorgvuldige balans tussen plezier, leefbaarheid, natuur, veiligheid en draagvlak.

Om die balans te verbeteren, gaan we op zoek naar meer (tijdelijke) evenementenlocaties verspreid over de stad, met speciale aandacht voor ArnhemZuid. Hierbij denken we onder meer aan ruimte voor grootschaliger evenementen zoals de kermis. Nieuwe locaties zoeken we bij voorkeur in stedelijk gebied, zodat evenementen niet ten koste gaan van natuur en kwetsbare groengebieden. We gaan verder met het verduurzamen van evenementen.

Het toevoegen van nieuwe locaties draagt bij aan een betere spreiding van evenementen in tijd en ruimte. Daarmee kunnen we de druk op de binnenstad verminderen en de overlast voor bewoners beperken. Voor de binnenstad blijven we in overleg met organisatoren onderzoeken hoe evenementen zo goed mogelijk kunnen worden georganiseerd, met specifieke aandacht voor het beperken van overlast rond Koningsdag. Daarnaast trekken we geld uit voor de schoonmaak van de binnenstad na Koningsdag. Bij grote vieringen en publieksevenementen staat sociale veiligheid steeds nadrukkelijk centraal.

Arnhem staat in 2033 stil bij het feit dat de stad 800 jaar bestaat. Deze bijzon-

dere mijlpaal verdient een passend en feestelijk programma voor en met de stad. Hiervoor reserveren we middelen, zodat dit jubileum op een verbindende en inclusieve manier kan worden gevierd door alle Arnhemmers.

Tot slot gaan we met Vitesse Betrokken in gesprek over hoe we rond de jaarlijkse Airbornewedstrijd blijvend aandacht kunnen geven aan de betekenis van de Airborne voor Arnhem en haar inwoners. Door sport, herdenken en ontmoeten te verbinden, versterken we zowel het maatschappelijke als het historische karakter van dit evenement.

4.7 Een betrouwbare en toegankelijke gemeente

Een sterke gemeentelijke organisatie begint bij betrokken, kundige en gemotiveerde medewerkers die vol overgave voor Arnhem werken. We toetsen nieuw beleid nadrukkelijk op uitvoeringskracht en zorgen voor voldoende zichtbaarheid van gemeentelijke medewerkers in de wijken. Ook het college blijft zichtbaar in de stad, onder andere via gezamenlijke wijkbezoeken en verbinding met partners in de stad. De externe inhuur brengen we stapsgewijs terug naar maximaal 15% van de loonsom aan het einde van deze bestuursperiode. De komende vier jaar realiseren we een structurele besparing op de ambtelijke kosten door meer efficiëntie en digitalisering.

Onze dienstverlening moet begrijpelijk, toegankelijk en menselijk zijn. We blijven

werken aan duidelijke taal en goede bereikbaarheid. Digitaal contact wordt de basis, maar menselijk contact blijft altijd mogelijk voor inwoners die dat nodig hebben of willen. We werken aan meer zichtbaarheid van de gemeente in de stad door op een uniforme en herkenbare manier gemeentelijke projecten in de openbare ruimte te presenteren. Om zo de betrokkenheid van Arnhemmers te vergroten en de bekendheid met het werk van de gemeente.

Digitalisering moet veilig, betrouwbaar en onafhankelijk zijn. Iedere inwoner heeft recht op privacy, daarom gaan we doelbewust en secuur om met persoonsgegevens. We brengen gegevensbescherming en digitale veiligheid op orde en voldoen aan de geldende normen voor privacy en informatiebeveiliging. Bij digitalisering en de toepassing van AI houden we regie op onze eigen data en werken we met stevige ethische waarborgen, open standaarden en waar mogelijk Europese of Nederlandse aanbieders. Bij nieuwe aanbestedingen passen we deze uitgangspunten toe.

We willen meer lokaal en waardegedreven inkopen, met meer ruimte voor Arnhemse organisaties en ondernemers. Daarbij streven we naar 28% lokale inkoop in 2030 en 35% in 2035.

Arnhem wil een aantrekkelijke werkgever zijn. We blijven daarom investeren in de ontwikkeling van onze werknemers en werven medewerkers op een eigentijdse

manier, zoals de gemeentepool.

We blijven stappen zetten om ons gemeentelijk vastgoed duurzamer en energiezuiniger te maken. Deze bestuursperiode starten we met de verduurzaming en verbouwing van het stadhuis. In het uit te werken voorkeursscenario is het niet mogelijk dat alle medewerkers in één gebouw passen. We gaan op zoek naar een aanvullende locatie in de nabije omgeving van het stadhuis, bijvoorbeeld in het Bestuurskwartier. Mocht dit niet lukken, zoeken we een aanvullende locatie in Arnhem-Zuid. Bij de uitwerking houden we nadrukkelijk aandacht voor duurzaamheid en groen.

We vinden het belangrijk om meer grip te hebben op essentiële gemeentelijke taken. De voor- en nadelen van het beleggen van taken op het gebied van vergunningverlening, toezicht en handhaving (VTH) voor bouwen en wonen bij de Omgevingsdienst zijn onderzocht. Om de slagvaardigheid te vergroten, kiezen we ervoor deze taken terug naar de gemeente te halen. Bij vergunningverlening, zowel nu als in de toekomst, denken we vanuit een open houding.

4.8 Politiek, bestuur en participatie

Een sterke democratie vraagt om betrouwbaar bestuur, betrokken inwoners en ruimte voor dialoog. We maken ons zorgen over de betrokkenheid bij de lokale democratie, vooral onder jongeren. Daarom blijven we werken aan

betere participatie en het verkleinen van de afstand tussen bestuur en stad. De inzet van de coördinator democratische betrokkenheid zetten we voort.

Wij kiezen voor een verbindende stijl, met aandacht voor samenwerking, openheid en respect voor verschillende perspectieven. Burgerparticipatie is daarbij een essentieel onderdeel van goed bestuur. Inwoners moeten vooraf duidelijk weten welke ruimte er is om mee te denken en mee te beslissen en wat er met hun inbreng gebeurt. Daarom blijven we werken volgens de uitgangspunten van de Arnhemse participatieverordening. Ook bij gebiedsontwikkelingen en ruimtelijke projecten maken we participatie zichtbaarder, herkenbaarder en toegankelijker. Wijkwethouders blijven zichtbaar en benaderbaar in de wijk en

vormen een belangrijk aanspreekpunt voor bewoners en partners.

Samen met jongeren zetten we extra stappen. Met een democratieprogramma voor scholen besteden we zowel in de klas als op het stadhuis aandacht aan democratie. Ook zetten we initiatieven zoals de Jongerenraad voort. En blijven we doorgaan met 'Gast van de Raad' en de gratis cursus Politiek Actief, die ook toegankelijk zijn voor jongeren. Voor jongeren uit Arnhem Oost zijn er programma's van de Academie Arnhem Oost die gericht zijn op burgerschap. En ten slotte blijven we het Arnhemse debattonooi voor basisschoolleerlingen ondersteunen, gericht op alle basisscholen in Arnhem. Op die manier zorgen we dat jongeren meer betrokken raken bij de lokale democratie en besluitvorming.

Tot slot

Samen bouwen we verder aan een Arnhem dat kansen biedt, verschillen overbrugt en toekomstbestendig is. Een stad waarin iedereen kan meedoen, zich thuis voelt en zich gezien weet. Dat vraagt inzet van ons allemaal: van inwoners, ondernemers, maatschappelijke organisaties en de gemeente. We vertrouwen op de kracht van onze stad en op de betrokkenheid van Arnhemmers, die elke dag laten zien wat samen mogelijk is.

Met lef, realisme en doorzettingsvermogen gaan we de komende jaren aan de slag. We houden koers, maken duidelijke keuzes en werken aan concrete resultaten. Zo zorgen we ervoor dat Arnhem ook morgen een stad is om trots op te zijn en de mooiste stad van Nederland blijft: groen, sociaal, veilig en klaar voor de toekomst.



Financiën

Gezien de grote uitdagingen waarvoor we staan, blijven we ons inzetten voor een sterke en toekomstbestendige stad. De financiële ruimte van gemeenten is de afgelopen jaren aanzienlijk kleiner geworden en we houden er rekening mee dat dit niet zal veranderen. Dit betekent dat we in Arnhem scherpe keuzes moeten maken in wat we wel en niet kunnen doen.

Gemeentefinanciën en landelijke invloed

Gemeenten worden voornamelijk gefinancierd uit het gemeentefonds, waarvan de hoogte bepaald wordt door de Rijksoverheid. Sinds 2024 is de zogenaamde trap-op-trap-af-systematiek losgelaten en vervangen door een systematiek waarbij de groei van het gemeentefonds is gekoppeld aan de stijging van het bruto binnenlands product. Het effect hiervan is dat het zogenaamde accres

(jaarlijkse stijging) van het gemeentefonds niet toereikend is om de autonome kostenstijgingen (afgesproken en/of wettelijke indexaties) van de gemeente op te vangen.

Waar vanaf 2026 een groot tekort dreigde (ravijnjaar), is dit door vooral incidentele verhoging van rijksbudgetten doorgeschoven naar het jaar 2028. In Arnhem is dat in de huidige begroting al verwerkt. De raming van het gemeentefonds in dit coalitieakkoord hebben we gebaseerd op de meest recente circulaire (september en december 2025).

In dit coalitieakkoord gaan we ervan uit dat er op landelijk niveau geen tijdige besluitvorming plaats zal vinden om de invoering van het nieuwe verdeelmodel beschermd wonen per 2027 mogelijk te maken. We houden rekening met invoering vanaf 2028.

Financiële kaders van het coalitieakkoord

We vinden het belangrijk om realistisch te begroten en er moeten voldoende buffers zijn om tegenvallers op te kunnen vangen. Daarbij gaan we uit van een jaarlijks sluitende begroting. Tegelijkertijd blijven we investeren in wat we het belangrijkste vinden voor de stad. Door duidelijke prioriteiten te stellen, zetten we onze middelen gericht in: waar ze het meeste verschil maken en bijdragen aan een aantrekkelijk en veerkrachtig Arnhem.

In lijn met de financiële verordening streven we naar een weerstandsfactor van 1,4 en zorgen dat deze niet lager uitvalt dan 1,0. Dit geeft voldoende ruimte om tegenvallers op te vangen. De wijze van het berekenen en meetellen van risico's blijft ongewijzigd. Wanneer de komende jaren de gebiedsexploitatie van Rijnpark fase 2 wordt vastgesteld, mag de weerstandsfactor als gevolg hiervan tijdelijk zakken naar 1,0. We streven naar een solvabiliteitsratio van 14% en hanteren 10% als ondergrens.

We sturen nog scherper op de planning van de investeringsportefeuille. Als na een zorgvuldige afweging blijkt dat plannings niet haalbaar zijn, boeken we deze later in de tijd in. Daarnaast nemen we bij nieuwe investeringen ook altijd de beheerlasten mee.

Pilots worden zorgvuldig geëvalueerd. Succesvolle pilots worden structureel

ingebed, en niet incidenteel verlengd zonder duidelijke en structurele keuzes.

Keuzes en financiën

Het financieel beeld van dit coalitieakkoord begint met de autonome en onvermijdelijke ontwikkelingen zoals die zijn opgenomen in het Informatiedossier. Daarnaast maken we een aantal beleidskeuzes die invloed hebben op de beschikbare financiële ruimte. We zien dat het financiële beeld knelt. Daarom laten we de lasten geleidelijk oplopen. Tegelijkertijd doen we de investeringen die cruciaal zijn voor de toekomst van Arnhem en nemen we maatregelen om de uitgaven beheersbaar te maken. Al deze afspraken maken we op basis van de informatie die we nu hebben. Jaarlijks beoordelen we de financiële ruimte. We bekijken wat dit betekent voor onze ambities en de lasten. Mochten zich onvoorziene omstandigheden met grote financiële consequenties voordoen, dan gaan we hierover in gesprek. Dit coalitieakkoord is daarvoor uiteraard een belangrijk afwegingskader.

Onderstaande opsomming bevat de meest in het oog springende autonome ontwikkelingen, keuzes in inkomsten, knelpunten en ambities:

- We zetten de middelen van een aantal bestemmingsreserves (BR) in als dekking voor het realiseren van onze ambities. Het gaat om de volgende bestemmingsreserves: BR WMO/Jeugd, BR Beschermd en Weerbaar, BR Jeugdfonds, BR bijzondere doel-

groepen, BR Groot Onderhoud en vervanging openbare ruimte, BR Wijkfondsen, BR Omgevingslawaaai en BR Participatie. De bestemmingsreserves die hierna leeg zijn heffen we op.

- De OZB-opbrengsten, exclusief areaalontwikkeling, laten we jaarlijks stijgen met 3% plus indexatie.
- De afvalstoffenheffing is nu 95% procent kostendekkend. Momenteel zetten we dus geld vanuit de algemene middelen in om afvalverwerking te bekostigen. We vinden het logischer om deze kosten te laten betalen door gebruikers. Daarom maken we de afvalstoffenheffing voor 99% kostendekkend. Daarnaast kiezen we ervoor om meer schoonmaakkosten die we nu uit de algemene middelen betalen, onder deze heffing te laten vallen. Om de stijging van de heffing te dempen, betalen we een deel van de kosten de eerste twee jaar nog uit algemene middelen.
- De rioolheffing is momenteel 99% kostendekkend en dat blijft zo. Wel kiezen we ervoor om meer kosten onder deze heffing te laten vallen. Bijvoorbeeld kosten die we maken voor waterkwaliteit en de handhaving van lozingsvergunningen voor bedrijven. Ook de kapitaallasten van investeringen die we doen in het kader van klimaatadaptatie blijven we deels uit de rioolheffing betalen. Daarnaast geldt voor eigenaren en gebruikers

van woz-objecten op kantorenpark IJsseloord 2 dat zij weer rioolheffing gaan betalen. We voeren geen brede rioolheffing in.

- Leges maken we meer kostendekkend. Hierbij letten we scherp op de betaalbaarheid van leges voor betrokkenen.
- We indexeren de toeristenbelasting jaarlijks en we verhogen deze belasting eenmalig tot 1 euro per persoon per nacht.
- We indexeren de parkeertarieven. Daarnaast verhogen we deze in 2027, 2028 en 2029 gemiddeld met 30 cent per uur.
- Op specifieke plekken binnen de ambtelijke organisatie voegen we extra formatie toe.
- We investeren flink in ICT en beperken de externe inhuur. Hiermee verwachten we een besparing op de organisatie te realiseren. Mocht er daarnaast vanuit de organisatie de behoefte ontstaan om personeelskosten over te hevelen van formatie naar ICT, of omgekeerd, dan staan we daarvoor open.

In onderstaande tabel staat de financiële doorwerking van de plannen uit dit coalitieakkoord. Hiermee hebben we een structureel sluitende begroting in alle jaren.

Beleidskeuzes 2026-2030

(bedragen * € 1.000)

Toekomstbestendig wonen en ondernemen	2026	2027	2028	2029	2030	I/S
Businesscase grex Rijnpark fase 2 (cofinanciering)			-700	-1.000	-1.000	S
Sociaal gebiedsplan Rijnpark		-200	-200	-200	-200	I
Startnotitie De Drieslag		-100				I
Beleidscapaciteit wonen		-100	-100	-100	-100	S
Spoorzone - Startnotitie Presikhaaf		-100				I
Malburgen Samen Vooruit		-100	-100	-100	-100	I
Bezetting MFC's		-518	-518			I
Verlagen extra inzet op funderingsproblematiek		125	125	125		I
Aanpassingen 30 km/u-straten			-100	-100	-100	S
Ondernemersdienstverlening		-200	-200	-200	-200	S
Inzet wijkwinkelcentra			-200	-200		I
Uitvoeren ambities circulaire economie		-250	-250	-250	-250	I
Spoorzone - Innovatief Maakdistrict Arnhem		-350	-350	-350	-350	I
Totaal Toekomstbestendig wonen en ondernemen	0	-1.793	-2.593	-2.375	-2.300	

Groen, klimaat en gezonde leefomgeving	2026	2027	2028	2029	2030	I/S
Extra investering klimaatfonds incidenteel		-2.000	-2.500	-2.100		I
Extra investering klimaatfonds structureel				-900	-3.000	S
Structureel maken wijkgroenagenda's					-250	S
Schoolmoestuinen		-135				I
Structureel maken schoolmoestuinen			-185	-185	-185	S
Campagne vaccinatiebereidheid opstart		-75				I
Campagne vaccinatiebereidheid			-25	-25	-25	S
Plan Gezonde Leefomgeving/WHO			-360	-360	-360	S
Opstellen Plan Gezonde Leefomgeving/WHO		-360				I
Intensivering inzet op afval		-250	-250	-250		I
Ecologische oevers		-25	-25	-25	-25	S
Extra boswachter communicatie		-150	-150	-150	-150	S
Groenfonds, groei groen in de stad		-1.250	-1.250	-1.250	-1.000	I
Zeegbos		-150				I
Groenonderhoud binnen en buiten stad		-150	-200	-200	-200	S
Investering in bomen				-25	-50	S
Bestrijding en preventie ratten	-150	-150	-150			I
Streetart			-70	-70	-70	S
Actualiseren dierenwelzijn		-75				I
Structureel budget dierenwelzijn		-100	-175	-175	-175	S
Slim koppelen budgetten openbare ruimte		300	300	300	300	S
Inzet bestemmingsreserve Omgevingslawaaï		9				I
Inzet bestemmingsreserve Groot Onderhoud en vervanging openbare ruimte		500				I
Totaal Groen, klimaat en gezonde leefomgeving	-150	-4.061	-5.040	-5.415	-5.190	

Kansrijk, ongedeeld en zorgzaam	2026	2027	2028	2029	2030	I/S
Wonen eerst:						
Opzet werkwijze wonen eerst		-2.000	-1.000			I
Wonen eerst structurele inzet			-1.000	-2.000	-2.000	S
Transformatie opvangplekken		-750	-750			I
Inzet bestemmingsreserve Beschermd en Weerbaar		1.200				I
Inzet bestemmingsreserve bijzondere doelgroepen		613				I
Nieuw zorg- en welzijnslandschap:						
Incidentele investeringen transformatie sociaal domein		-1.069	-999	-299		I
Opnieuw vormgeven bemoeizorg			-330	-330	-330	S
Incidentele investering nieuw welzijnslandschap		-125	-1.345	-871		I
Structurele besparing nieuw welzijnslandschap					129	S
Eenmalige bijdrage regie en ondersteuning tbv transformatie sociaal domein			-1.007			I
Voortzetten regeling Burgerkracht		-150	-150	-150	-150	S
Opbrengsten Aanvullend Zorg- en Welzijnsakkoord		2.000	2.000	2.000	2.000	I
Structurele inverdieneffecten transformatie sociaal domein				1.150	2.300	S
Inzet bestemmingsreserve Wmo en Jeugdzorg		1.194	2.344	262		I
Inzet bestemmingsreserve Jeugdfonds			217			I
Inzet bestemmingsreserves Wijkfondsen			55			I
Opstellen preventieakkoord		-200				I
Nieuw preventieakkoord			-100	-100	-100	S
Stoppen zorgzone				442	442	S
Opzet integrale opvang vrouwen/kinderen in geweldsrelaties		-500				I
Integrale opvang vrouwen/kinderen in geweldsrelaties			-750	-750	-750	S

Ondersteunen Huis van Herinnering Nederlands Openluchtmuseum		-20	-20	-20	-20	I
Praktijkondersteuner huisarts-jeugd in elke wijk		-100	-200	-200	-200	S
Schoolmaaltijden continueren		-500				I
Rijke Schooldag		-200	-200	-200	-200	S
Burgerschapsonderwijs en maatschappelijke stages		-100	-100	-100	-100	S
Werken naast uitkering belonen		-600	-600	-600	-600	S
Borging wettelijke termijnen en kwaliteit dienstverlening werk en inkomen	-1.200	-1.500	-1.700			I
Inkomensregelingen		-250	-250	-250		I
Arbeidsmarktbeleid		-200	-200	-200	-200	I
Financiële weerbaarheid		-100	-100			I
Opschalen aanpak energiearmoede		-150	-50			I
Geldzaken voor ondernemers					-30	S
Inzet bestemmingsreserve Participatie		39				I
Busvoordeelabonnement Gelrepass	-196	-465	-541	-567	-567	S
Met terugwerkende kracht indexeren Gelrepass		-658	-658	-658	-658	S
Indexeren Gelrepass		-114	-114	-114	-114	S
Verbreden groep Gelrepass naar 140% van het sociaal minimum		-350	-350	-350	-350	S
Dierenartskosten Gelrepass		-50	-50	-50	-50	S
Nationaal Programma Arnhem-Oost incidenteel		-500	-500	-500		I
Nationaal Programma Arnhem-Oost structureel					-1.000	S
Totaal Kansrijk, ongedeeld en zorgzaam	-1.396	-5.605	-8.448	-4.455	-2.548	

Veilig, leefbaar en verbonden	2026	2027	2028	2029	2030	I/S
Extra stadsmarinier		-65	-130	-65		I
Weerbare stad		-50	-50			I
Extra toezicht en handhaving		-500	-1.000	-1.500	-1.500	S
Extra groene BOA		-110	-110	-110	-110	S
Brandveiligheid (binnen)stad		-250	-150			I
Camera's		-55	-55	-55	-55	S
Pendelbussen Vitesse	-75	-75	-75	-75	-75	S
Actieplan anti-moslimracisme		-100	-100	-100	-100	I
Doorzetten Cultuureducatie met kwaliteit				-140	-140	S
Beleidscapaciteit cultuur		-100	-100	-100	-100	S
Betaalbare ruimte voor cultuurparticipatie			-200	-200	-200	S
Gratis toegang jongeren cultuur		-200	-200	-200	-200	S
Opstellen nachtvisie			-15			I
Nachtburgemeester			-15	-15	-15	S
Regeling nachimpuls			-50	-50	-50	S
Opruimkosten Koningsdag		-80	-80	-80	-80	S
Uitvoeringsbudget erfgoed incidenteel	-50	-100				I
Uitvoeringsbudget erfgoed structureel			-100	-100	-100	S
Voortzetten Beleefbaar erfgoed en doorontwikkeling erfgoedcentrum	-100	-1.042	-192	-192	-192	I
Arnhem 800 jaar		-100	-100	-100	-100	I
Taakstelling organisatie gemeentebreed		1.700	2.200	2.700	3.200	S
Moderniseren ICT organisatie		-2.000	-2.000	-2.000	-1.500	I
7e wethouder	-80	-159	-159	-159	-159	S
Democratische betrokkenheid		-120	-120	-120	-120	S
Totaal Veilig, leefbaar en verbonden	-305	-3.406	-2.801	-2.661	-1.596	

Financieel beeld 2026-2030

(bedragen * € 1.000)

Actuele mutatie Algemene Reserve	2026	2027	2028	2029	2030	I/S
Startpositie: structurele mutatie Algemene Reserve	13.773	237	-412	1.178	-1.245	S
Startpositie: incidentele mutatie Algemene Reserve	-16.670	2.923	-3.099	-4.955	-5.172	I
Totaal Actuele mutatie Algemene Reserve	-2.897	3.160	-3.511	-3.777	-6.417	
(Autonome) ontwikkelingen	2026	2027	2028	2029	2030	I/S
Gemeentefonds - sept/dec circulaire	8.829	13.946	12.316	11.897	15.790	S
Gemeentefonds - sept/dec circulaire incidenteel	-7.150	-876	-29	0	-7	I
Uitstel verdeelmodel Beschermd Wonen	0	4.908	9.770	8.335	7.145	S
Nominaal 2027	-46	-23.565	-23.323	-23.244	-23.013	S
Correctie nominaal en 2024 en 2025 spuk startbouwimpuls	22	118	0	0	0	I
Areaal 2027	0	-1.774	-1.747	-1.755	-1.713	S
MIP - Actualisatie	3.165	58	-539	-942	-769	S
MIP - Planningsrealisme	0	1.308	1.718	3.985		I
BUIG voorlopig budget 2026	874	708	573	532	388	S
Onvermijdelijke ontwikkelingen in lopend beleid	2026	2027	2028	2029	2030	I/S
Aansluitbijdrage archiefdepot (e-depot)	0	-54	-54	-54	-54	S
Voorziening arbeidsongeschiktheid, ouderdom en overlijden raadsleden	-100	-100	-100	-100	-100	S
Vrijval stelpost vastgoed	641	673	673	673	673	S
Informatievisie Informatiebeveiliging & privacy structureel				-700	-1.300	S
Informatievisie Informatiebeveiliging & privacy incidenteel		-1.300	-1.300	-600		I
Burgerzaken functieherwaardering	-230	-165	-165			I
Onregelmatigheidstoeslag Handhaving	-250	-250	-250	-250	-250	S
Groot onderhoud busremise		-108	-106	-105	-83	S

Spoorzone Arnhem Oost - Aanloopverlies mobiliteitshubs					-200	S
Gladheidsbestrijding	-400					I
Nieuwbouwgymzaal Fluitekruid	-6	-7	-7	-7	-7	S
Begroting 2027 MGR module onderwijs	0	-89	-89	-89	-89	S
Capaciteit schuldhulpverlening	-1.200	-1.200	-1.200			I
Studietoeslag	-400	-200				I
Versterken Informatiebeveiliging en Privacybescherming SWTA	-125	-125	-125	-125	-125	S
MGR module inkoop en RFZ		-225	-225	-225	-225	S
Jongerenopvang MO – uitbreiding plekken	-18	-35	-18	0	0	I
Beheer sportaccommodaties Arnhem Oost		-200	-200	-200	-200	S
Veerpolderstraat realisatie woningbouw (raadsbesluit b2024)	-18	-18	-17	-17	-17	S
Veerpolderstraat realisatie woningbouw (raadsbesluit b2024)	-890					I
Achterstallig onderhoud Nicolaaskerk	-145					I
Transitiefase ROVA afvalinzameling	0	-500				I
Burgerzaken backoffice	-500	-500				I
<i>Knelpunten met dekking</i>	2026	2027	2028	2029	2030	I/S
Parkeerexploitatie - bijstelling baten en lasten	-672	-672	-676	-683	-683	S
Parkeerexploitatie - bijstelling baten en lasten - dekking uit BR Bereikbaarheid	672	672	676	683	683	S
Vervanging spelzaal RietebEEK		-276	-273	-270	-268	S
Vervanging spelzaal RietebEEK - dekking binnen IHP		276	273	270	268	S
Nominale ontwikkeling IHP	-81	-162	-243	-323	-404	S
Nominale ontwikkeling IHP - dekking binnen IHP	81	162	243	323	404	S
Bestaanszekerheid - inkomensregelingen	-43					I
Bestaanszekerheid - inkomensregelingen - dekking uit budget transformatie sociaal domein	43					I
Bestaanszekerheid - financiële weerbaarheid	-60					I
Bestaanszekerheid - financiële weerbaarheid - dekking uit budget transformatie sociaal domein	60					I
Initiatieven sociale cohesie		-350				I

Initiatieven sociale cohesie - dekking uit BR Wmo en Jeugdzorg		350				I
Inrichtingskosten Kruispunt	-100					I
Inrichtingskosten Kruispunt - dekking uit BR Wmo en Jeugdzorg	100					I
CDOKE 2027-2030		2.844	2.844	2.844	5.280	S
CDOKE 2027-2030 - dekking uit gemeentefonds		-2.844	-2.844	-2.844	-5.280	S
Onderzoeksvoorstel bouwtaken	-10					I
Onderzoeksvoorstel bouwtaken - dekking uit programma S00	10					I
Controles op bestaande kamerverhuur	-175					I
Controles op bestaande kamerverhuur - dekking uit programma S00	175					I
Herbouw Jansstraat	-241					I
Herbouw Jansstraat - dekking binnen programma	241					I
Gebiedsontwikkeling Westzijde Heijenoordseweg	-6.500					I
Gebiedsontwikkeling Westzijde Heijenoordseweg - dekking uit BR Stadsontwikkelfonds	6.500					I
Bestemmingsreserve Revolverend fonds (duurzaamheid)	-680					I
Bestemmingsreserve Duurzaam Arnhem (budgetoverheveling)	680					I
Belastingen, leges en heffingen	2026	2027	2028	2029	2030	I/S
Verhoging OZB met CPI + 3%: inflatiecorrectie 2027		1.585	1.585	1.585	1.585	S
Verhoging OZB met CPI + 3%: aanvullende indexatie		618	1.345	2.186	4.596	S
Verhoging tarief toeristenbelasting met € 1		750	750	750	750	S
Parkeerexploitatie – Indexatie parkeertarieven (CPI 2,3%)		242	243	243	243	S
Verhogen parkeerbelasting met gemiddeld 30 cent		746	2.423	3.498	3.498	S
Kostendekkender maken leges		300	300	300	300	S
<i>Afvalstoffenheffing:</i>						
Afvalinzameling ROVA		-1.250	-2.500	-2.500	-2.500	S
Dekking afvalinzameling ROVA		1.460	2.920	2.920	2.920	S
Afvalstoffenheffing 99% kostendekkend		1.200	1.200	1.200	1.200	S
Kosten zwerfvuil, veegvuil en legen afvalbakken wijken vanaf 2029 in afvalstoffenheffing		1.485	1.485	1.485	1.485	S

Kosten zwerfvuil, veegvuil en legen afvalbakken wijken: 2027 en 2028 uit algemene middelen		-1.485	-1.485			I
BTW kosten overhead		25	25	25	25	S
Ondersteunen vrijwilligersinitiatieven afval		-75	-75	-75	-75	S
Dekking uit afvalstoffenheffing		74	74	74	74	S
Impuls schonere stad			-250	-250	-250	I
Dekking uit afvalstoffenheffing			299	299	299	I
Rioolheffing:						
Uitbreiding formatie (2 FTE)		-250	-250	-250	-250	S
Uitbreiding formatie (2 FTE) toerekenen aan rioolheffing		248	248	248	248	S
Waterkwaliteit, handhaving lozingsvergunningen bedrijven incidenteel		-150	-150			I
Waterkwaliteit, handhaving lozingsvergunningen bedrijven toerekenen aan rioolheffing		149	149			I
Waterkwaliteit, handhaving lozingsvergunningen bedrijven structureel				-100	-100	S
Waterkwaliteit, handhaving lozingsvergunningen bedrijven toerekenen aan rioolheffing				99	99	S
Kosten straatreiniging toerekenen aan rioolheffing		1.386	1.386	1.386	1.386	S
Kosten onderhoud watergangen incidenteel aan rioolheffing		238				I
Kosten onderhoud watergangen structureel aan rioolheffing		337	337	337	337	S
BTW kosten overhead aan rioolheffing		35	35	35	35	S
Kapitaallasten investeringen klimaatadaptatie				-185	-367	S
Dekking 50% kapitaallasten klimaatadaptatie in rioolheffing				104	207	S
Totaal (autonome) ontwikkelingen en belastingen, leges en heffingen	2.053	-1.903	5.649	10.423	11.590	
Totaal beleidskeuzes	-1.850	-14.865	-18.882	-14.906	-11.634	
Totaal financieel beeld	-2.694	-13.609	-16.743	-8.260	-6.461	
Waarvan structureel	26.387	21	471	171	680	
Waarvan incidenteel	-29.081	-13.630	-17.214	-8.431	-7.141	
Effect op weerstandsfactor	2026	2027	2028	2029	2030	
Weerstandsfactor	1,5	1,3	1,1	1,0	1,0	



**Partij voor
de Dieren**

